

CEZA HUKUKU DERGİSİ

“Hakemli Dergidir”

Yıl: 12 Sayı: 35 - Aralık 2017

Sahibi

Seçkin Yayıncılık A.Ş. adına
Koray SEÇKİN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Remzi ÖZMEN
(rozmen@seckin.com.tr)

Sayfa & Kapak Tasarımı

Emre KIZMAZ

Yayın Türü

Yaygın, Süreli,
4 Ayda Bir Yayınlanır

Basım Yeri | Yılı

Ankara | Ocak 2018

Editör

Prof. Dr. Veli Özer ÖZBEK
(ozerozbekmeister@gmail.com)

Editör Yardımcısı

Arş. Gör. İlker TEPE
(tepe.ilker@gmail.com)

Yayıncı

Seçkin Yayıncılık A.Ş.
Mustafa Kemal Mah. 2158. Sok. No: 13
Çankaya / ANKARA
Tel: (0312) 435 30 30
E-posta: editor@seckin.com.tr

Basılan Matbaa

Vadi Grafik Ltd. Şti. - Sertifika No: 33748
2284 Sok. No: 101 İvedik Organize Sanayi
Yenimahalle / ANKARA
Tel: (0312) 395 85 71

ISSN: 1307-0851

Dergi Yayın Kurulu

Prof. Dr. Veli Özer ÖZBEK (ozerozbekmeister@gmail.com)

Prof. Dr. Dr. h. c. Yener ÜNVER

Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU

Yrd. Doç Dr. Koray DOĞAN (koraydgn@gmail.com)

Yrd. Doç. Dr. Pınar BACAKSIZ (pinarbacaksiz@gmail.com)

Arş. Gör. İlker TEPE (tepe.ilker@gmail.com)

TÜBİTAK - ULAKBİM Türk Hukuk Dizininde Yer almaktadır.

HAKEMLİ MAKALELER

- **Reconsideration of the Privilege of Conjugal Visitation in Turkey's Prisons**

Türk Cezaevlerinde Uygulanan Mahrem Görüşme Ödülünün Yeniden Gözden Geçirilmesi

Yrd. Doç. Dr. Özge ATIL

- **Türk ve Alman Ceza Hukukunda Yabancı Devletlere Karşı İşlenen Suçlar**

Crimes Against Foreign States in Turkish and German Criminal Law

Yrd. Doç. Dr. Uğur ERSOY

- **Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Yargı Yetkisini Türkiye ile İlişkili Bir Durumda Kullanabilmesi**

International Criminal Court and can Use of Jurisdiction Over Turkey

Yrd. Doç. Dr. Cem ŞENOL

- **Özel Belgelerde Sahtecilik Suçları Bağlamında Maddi Hasarlı Trafik Kazası Tespit Tutanakları (Kağıt ve Elektronik) ve Ortaya Çıkan Sorunlar**

Reports of Traffic Accident Resulting in Material Damage (Paper Based and Electronic) in the Context of Forgery on Private Documents and Occuring Problems

Dr. Fahri Gökçen TANER

- **Bazı Ekonomik Etkili Gümrük Rejimlerine İlişkin Hükümlerin İhlâli İçin Belirlenen Yaptırımın Anayasa'ya Uygunluğu (Hukuk Devleti ve Ölçülülük İlkesi Özelinde Bir Değerlendirme)**

*Constitutionality of the Criminal Sanction for Violation of Some Economically Effective Customs Regimes
(An Evaluation Specific to Principles of the State of Law and Proportionality)*

Arş. Gör. Emine Sevcan ARTUN

Arş. Gör. Özgecan GÖK

* Bu bölümde yer alan yazılar, yazarların ünvan esasına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

ÖZEL BELGELERDE SAHTECİLİK SUÇLARI BAĞLAMINDA MADDİ HASARLI TRAFİK KAZASI TESPİT TUTANAKLARI (KAĞIT VE ELEKTRONİK) VE ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR

Dr. Fahri Gökçen TANER*

Öz: Yargıtay içtihatlarına bakıldığında gerçeğe aykırı olarak trafik kaza tutanağı düzenleyen kişilerin iki ayrı suçtan dolayı cezalandırıldığı görülmektedir. Bu suçlar, “sigorta bedelini almak amacıyla dolandırıcılık” (TCK m. 158/1-k) ve “özel belgede sahtecilik”tir (TCK m. 207). Ancak yerleşik içtihat, özel belgede sahtecilik suçunda içerik sahteciliğinin gerçekleşmeyeceği kuralı karşısında, son derece sorunludur. Yargıtay’ın, madden sahte olan tutanaklarla yalnızca içerik olarak sahte olan tutanaklar arasında bu bağlamda bir ayırım yapmadığı görülmektedir.

Bu çalışmada durumu ortaya koyabilmek açısından TCK’da yer alan belgede maddi sahteciliğe ve içerik sahteciliğine ilişkin düzenlemeler incelenmiş ardından ise trafik kaza tutanaklarına ilişkin olasılıklar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Maddi Hasarlı Trafik Kazası Tespit Tutanağı, Maddi Sahtecilik, Fikri Sahtecilik, Sigorta Bedelini Almak Amacıyla Dolandırıcılık, Sahte veya Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge, Elektronik Belge.

REPORTS OF TRAFFIC ACCIDENT RESULTING IN MATERIAL DAMAGE (PAPER BASED AND ELECTRONIC) IN THE CONTEXT OF FORGERY ON PRIVATE DOCUMENTS AND OCCURRING PROBLEMS

Abstract: Judging from the Court of Cassation case-law, it is seen that the people who prepare false traffic accident report are punished for two separate crimes. These crimes are “fraud with the intention of collecting insurance amount” (TCC article 158/1-k) and “forgery on private documents” (TCC article 207). However, the established case-law is extremely problematic in the face of the fact that intellectual forgery on private documents is not a crime. It is seen that Supreme Court doesn’t make any distinction between the materially false records and intellectually false records in this context.

In this study, in order to clarify the situation, firstly the regulations in Turkish Criminal Code related to material and intellectual forgery have been examined. Then, the probabilities related to traffic accident reports were evaluated.

Keywords: Report of Accident Resulting in Material Damage, Material Forgery, Intellectual Forgery, Fraud With the Intention of Collecting Insurance Amount, False or Fallacious Document by Its Context, Electronic Document.

* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku ABD Öğretim Elemanı
Gokcen.Taner@law.ankara.edu.tr
Makalenin Geliş Tarihi: 24.08.2017
Makalenin Kabul Tarihleri: 08.11.2017 / 09.12.2017

Giriş

2008 yılından itibaren hukuk sistemimizde trafik kazaları konusunda önemli bir değişim yaşanmış ve maddi hasarlı trafik kazalarının büyük çoğunluğunda, trafik zabıtasının kaza tespit tutanağı düzenlemesi uygulamasından vazgeçilmiştir. Aslında yaklaşık 30 yıldan bu yana mevzuat, tarafların maddi hasarlı kazalarda anlaşmalarına değer tanıyordu. Ancak uygulama bu yönde gelişmemiş ve etkili olmamıştır. Sonuçta 2008 yılında yapılan düzenlemelerle, kazanın ardından trafik zabıtasının olay yerine geç gelmesinden kaynaklanan trafik sıkışıklığı ve bundan doğan sorunların önüne geçilmesi amaçlanmıştır.¹

Maddi hasarlı trafik kazalarında, aşağıda sayılacak istisnalar dışındaki durumlarda, taraflar arasında anlaşma yoluyla düzenlenen trafik kaza tutanağı, trafik zabıtasının tuttuğu tutanağın yerini almıştır. Ancak taraflarca düzenlenen tutanaklar kaçınılmaz olarak bir takım suistimalleri beraberinde getirmiştir. Bunun üzerine Hazine Müsteşarlığı, 2011 yılında söz konusu matbu tutanağın üzerine şu notu eklemiştir:

“Kaza tespit tutanağını gerçeğe uygun şekilde düzenleyiniz. Gerçeğe aykırı tutanak düzenlemek özel evrakta sahtekarlık niteliğinde olup, cezai yaptırım söz konusu olduğu gibi, bu kişiler riski yüksek sigortalı olarak değerlendirilecek ve polise yenilemelerinde yüksek prim uygulanacaktır.”

Aşağıda ele alınacak Yargıtay içtihatlarına bakıldığında gerçeğe aykırı olarak trafik kaza tutanağı düzenleyen kişilerin iki ayrı suçtan dolayı cezalandırıldığı görülmektedir. Bu suçlar, birbirleriyle araç amaç suç ilişkisi içindedir. Amaç suç “sigorta bedelini almak amacıyla dolandırıcılık” (TCK m. 158/1-k), araç suç ise “özel belgede sahtecilik”tir (TCK m. 207/1). TCK’nın 212. maddesinde yer alan özel içtima kuralı gereğince “Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.” Konu sigorta bedelini almak amacıyla dolandırıcılık olduğunda, gerçeğe aykırı bir tutanak düzenleyerek sigorta şirketine başvurma dolandırıcılık suçuna ilişkin bir icra hareketi olduğu son derece açıktır.

Özel belgede sahtecilik suçu bakımından da durum ilk bakışta basit görünebilir. Zira Hazine Müsteşarlığı’nın matbu tutanak üzerine koyduğu açıklamaya ve Yargıtay içtihatlarına bakıldığında, bu tutanakların söz konusu suçun maddi konusu olabileceği konusunda bir tartışma yokmuş izlenimi edinilmektedir. Ancak kesin bir yargıya varmadan önce, maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağının mevzuattaki yeri ve özel belgede sahtecilik suçuna ilişkin bazı esasları incelemekte fayda vardır.

Bizim bu çalışmada tartışmak istediğimiz asıl husus, gerçeğe aykırı olarak düzenlenen maddi hasarlı kaza tespit tutanağının, özel belgede sahtecilik suçuna

¹ ARAS, Bahattin: “Maddi Hasarlı Trafik Kazası Tespit Tutanağı” Terazi Hukuk Dergisi, Temmuz 2008, S. 23, s. 125.

vücut verip vermediğidir. Buna ek olarak yakın zamanda uygulamaya giren, akıllı telefonlar aracılığıyla düzenlenebilen elektronik tutanak da, üzerinde durulması gereken bir diğer husustur.

I. Maddi Hasarlı Trafik Kazası Tespit Tutanağının Mevzuattaki Yeri

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 81/2. maddesi uyarınca *“Yalnız maddi hasar meydana gelen kazalarda, kazaya dahil kişilerin tümü, yetkili ve görevli kişinin gelmesine lüzum görmezlerse, bunu aralarında yazılı olarak saptamak suretiyle kaza yerinden ayrılabilirler.”*

83/3. madde uyarınca ise *“Karayollarında meydana gelen ve yalnız maddi hasarla sonuçlanan trafik kazalarında tarafların anlaşması halinde ve fiil başka bir suç oluşturmuyorsa adli kovuşturma yapılmaz ve Türk Ceza Kanununun 565. maddesi hükmü uygulanmaz.”*

18.07.1997 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 152/2. maddesinde maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağı hakkında önemli esaslara yer verilmiştir. Buna göre:

“Sadece maddi hasarla sonuçlanan kazalarda;

a) Kazaya karışan sürücülerin tümü, yetkililerin gelmesine gerek görmez ve aralarında kazayı kendi düzenleyecekleri tutanakla tespit etmek noktasında anlaşılırsa “Maddi Hasarlı Trafik Kazası Tespit Tutanağı” düzenleyip birlikte imza altına alarak olay yerinden ayrılabilirler.

b) Taraflarının anlaşma sağladığı durumlarda, yeni bir trafik kazasına sebebiyet vermemek ve trafik akışını engellemek için mümkün olduğu takdirde olay yerinin fotoğrafları çekilerek kazaya karışan araçlar taşıt yolu dışına çıkarılır ve Maddi Hasarlı Trafik Kazası Tespit Tutanağı burada düzenlenir.

c) Bir anlaşma ile olay yerinden ayrılmış olan taraflar, meydana gelen zararın sigortalı tarafından veya kendilerince doğrudan karşılanacağını kabul etmiş sayılırlar ve sonradan yetkililerden kaza tespit tutanağı düzenlenmesini isteyemezler.”

Tutanağın taraflar arasında anlaşma yoluyla düzenlenemeyeceği ve mutlaka trafik zabıtası veya trafik zabıtasının bulunmadığı ya da yeterli olmadığı yerlerde ise genel kolluk tarafından düzenleneceği haller ise aynı maddenin (ç) bendinde sayılmaktadır.

- 1) Kazaya bir aracın karışması (tek taraflı maddi hasarlı kaza ise),*
- 2) Taraflardan herhangi birinin sürücü belgesinin bulunmaması veya belgesinin kullandığı araç cinsi için yeterli olmaması,*
- 3) Araçlardan herhangi birinin ülkemizde geçerli zorunlu mali sorumluluk sigortasının olmaması,*

4) Sürücülerden herhangi birinde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde aldığı şüphesinin bulunması,

5) Kazaya karışan araçlardan herhangi birinin kamu kurum veya kuruluşuna ait olması (Sağlık Bakanlığına ait ambulans ve acil sağlık araçları hariç),

6) Kazada kamu malına veya üçüncü kişilere ait eşyaya zarar verilmiş olması.”

Bu haller dışında taraflar maddi hasarlı trafik kazalarında anlaşma suretiyle tutanak düzenleyerek olay yerinden ayrılabilirler. Söz konusu tutanağın düzenlenebilmesi için tarafların, kazanın kimin kusuru nedeniyle ortaya çıktığı hususunda anlaşmaları zorunlu değildir.² Zira tutanakta her iki taraf da kazayı kendi bakış açısından ayrı ayrı anlatabilmektedir. Söz konusu tutanaklar sigorta şirketine ulaştığında, yapılan bilirkişi incelemesiyle tarafların kusur oranları tespit edilmektedir.

II. Ceza Hukukunda ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Belge Kavramı

Belge, bir beyanı tespit eden ve cisimleştiren şey olarak tanımlanabilir.³ Bir şeyin ceza hukuku bağlamında belge niteliğini taşıyabilmesi için yazılı bir biçime sahip olması, düzenleyenin bilinebilir olması ve bir içeriğe sahip olması gerekir.⁴ Burada ceza hukuku bağlamında belge ifadesi, sahteciliğe ilişkin TCK hükümlerinin koruması kapsamında kalan belge olarak anlaşılmalıdır.

Yazılı bir biçime sahip olmaktan anlaşılması gereken, elle veya mekanik araçlarla yazılmış, bir düşüncüyü ifade eden şeylerdir. Yazınının maddi varlığı olan bir şeye, bilinen bir dilde anlaşılır olarak; yazı, sayı, çizgi veya şekille kaydedilmesi gerekir.⁵

Burada ceza muhakemesi bağlamında ispat vasıtası olan belge (belge delili) kavramıyla, belgede sahtecilik suçlarının korumasının konusu olan belgenin farklı olduğunu gözden kaçırmamak gerekir. “*Ceza muhakemesi hukuku bağlamında belge*” kavramı, “*ceza kanununun belgede sahtecilik hükümleri bağlamında belge*” kavramından daha geniştir.⁶ 5271 sayılı CMK’da belge kavramı pek çok yerde geçmesine rağmen, belgenin tanımı yapılmamıştır. Bu bağlamda İtalyan Ceza Usul Kanunu’nda yapılan tanımdan yararlanmak mümkündür. Bu Kanun’un “*belge delili*” başlıklı 234. maddesinde belge, “*bir kişiyi, bir şeyi veya bir olayı*

² ARAS: s. 130.

³ Bkz. KOCA, Mahmut - ÜZÜLMEZ, İlhan: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 3. Bası, Ankara 2016, s. 673.

⁴ TOROSLU, Nevzat: Ceza Hukuku Özel Kısım, Ankara 2015, s. 227-229; GÜNGÖR, Devrim: Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu, Ankara 2010, s. 34-45; TEZCAN, Durmuş - ERDEM, Mustafa Ruhan - ÖNOK, Murat: Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 13. Baskı, Ankara 2016, s. 843-847.

⁵ TOROSLU: s. 227; KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 674; GÜNGÖR: 35.

⁶ TONINI, Paolo-CONTI, Carlotta: Il diritto delle prove penali, Milano 2012, s. 354; TOROSLU: s. 227.

temsil eden; yazıyla, fotografik, sinematografik ve fonografik (ses) veya herhangi bir başka şekilde kaydedilmiş şey” olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla ceza muhakemesi hukuku bağlamında belge (delili) “*somut bir olayı temsil eden ve insan yapısı olan, dijital veya analog olarak maddi bir zemin üzerine kaydedilmiş ispat vasıtası*” olarak tanımlanabilir.⁷ Bu nedenle ceza muhakemesi bağlamında belge delili sayılacağı kuşku götürmeyen fotoğraf, resim, ses ve video kayıtları; ceza kanununda yer alan sahtecilik hükümlerinin kapsamına girmemektedir.

Ceza hukukunda belgeler öncelikle resmi belge ve özel belge olmak üzere ikiye ayrılır. Resmi belge, kamu görevlisinin görevi gereği düzenlediği belgedir. Bu belgeler de kendi içerisinde sahteliği ispat edilene kadar geçerli resmi belgeler (TCK m. 204/3) ve aksi ispat edilene kadar geçerli resmi belgeler olarak ikiye ayrılır.⁸ Sahteliği ispat edilene kadar geçerli resmi belgeler bakımından mevzuatta özel düzenleme olması gerekir. Duruşma tutanağı (CMK m. 222), ilamlar ve düzenleme şeklindeki noter senetleri (HMK m. 204/1) bu tür belgelerdir. Hakların da bu tür düzenleme olmayan resmi belgeler ise aksi ispat edilene kadar geçerli resmi belge niteliğindedir.

Resmi belge olmayan, ancak belge niteliği taşıyan her şey özel belge kapsamına girer.⁹ TCK’da bazı özel belgelere taşıdıkları önem nedeniyle farklı hukuki sonuçlar bağlanmıştır:

Bunlardan ilki resmi belge hükmünde olan özel belgelerdir. TCK’nın 210/1. maddesinde sınırlı sayıda sayma yoluyla düzenlenen bu belgeler “*emre veya hamiye yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname*”dir. Söz konusu belgeler ticari hayat ve miras ilişkileri (vasiyetname için) bakımından sahip oldukları ekonomik ve sosyal öneme binaen, kanun koyucu tarafından diğer özel belgelerden farklı olarak düzenlenmiş¹⁰ ve bu belgelere resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı ifade edilmiştir.

Özel belgeler arasında kendisine farklı hukuki sonuç bağlanan bir diğer belge türü TCK’nın 210/2. maddesinde yer alan “*sağlık mesleği mensubu tarafından düzenlenen gerçeğe aykırı belgeler*”dir. Her ne kadar söz konusu hükmün kenar başlığı resmi belge hükmünde belgeler şeklinde ise de, bu başlığın ikinci fıkra

⁷ **TOROSLU, Nevzat - FEYZİOĞLU, Metin:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2015, s. 197; **TONINI-CONTI:** s. 354. Söz konusu tanım her iki eserde yer alan tanımların bir birleşimidir.

⁸ Söz konusu ayrımın uygulamada sorun yaratabilecek nitelikte olduğu yönünde bkz. **ERMAN-ÖZEK:** s. 397.

⁹ **TOROSLU:** s. 231-233; **ERMAN, Sahir:** Sahtekarlık Suçları, İstanbul 1987, s. 522; **GAROFOLI, Roberto:** Manuale di diritto penale, Parte Speciale I, 2. edizione, Milano 2006, s. 612; **ERMAN, Sahir - ÖZEK, Çetin:** Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu Güvenine Karşı Suçlar, İstanbul 1996, s. 516; **ANTOLISEI, Francesco:** Manuale di diritto penale, Parte Speciale II, 4. edizione, Milano 1960, s. 507.

¹⁰ **HAFIZOĞULLARI, Zeki - ÖZEN, Muharrem:** Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar, 2. Bası, Ankara 2016, s. 208; **TOROSLU:** s. 233.

bakımından yerinde olmadığını düşünüyoruz. Resmi belge hükmünde belgeler ilk fıkrada sayılanlardır.¹¹ İkinci fıkradaki düzenlemeye aşağıda değinilecektir.

Elektronik belgelerinin durumu ileride ele alınacaktır.

III. Maddi Hasarlı Trafik Kazası Tespit Tutanağının Ceza Hukuku Bakımından Belge Olarak Değeri

En az iki aracın karıştığı maddi hasarlı trafik kazalarında, tarafların tutanak tutabilmesini kolaylaştırabilmek amacıyla Hazine Müsteşarlığı tarafından matbu bir tutanak¹² hazırlanmıştır. Söz konusu tutanak el yazısıyla taraflarca birlikte doldurulmakta, olay yerinin krokisi çizilmekte, kazaya ilişkin görüşler yazılmakta ve tutanak karşılıklı olarak imza altına alınmaktadır. Dolayısıyla bu tutanak tam olarak doldurulduğunda, ceza hukuku bakımından belge niteliği taşıdığı kuşkusuzdur. Mümkünse olay yerine ilişkin fotoğraf ve video çekilmesi de tavsiye edilmektedir.

Buna ek olarak tarafların kazayı mutlaka söz konusu tutanağı kullanarak kayıt altına almalarının zorunlu olmadığını da eklemek gerekir.¹³ Kazanın anlatımını, krokisini sürücü ve araç bilgilerini içeren, taraflarca imzalanmış başka bir kağıt da söz konusu tutanakla aynı işleve sahip olacaktır.

Maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağı, özel kişilerce düzenlenen bir belge olduğundan özel belge niteliğindedir. Söz konusu tutanak, zararın tazmini ve olayın tespiti bakımından diğer kazalarda trafik zabıtası tarafından tutulan ve resmi belge niteliğinde olan tutanakla aynı sonucu doğurmaktadır. Ancak bu, söz konusu iki tür belgenin niteliklerinin tamamen farklı olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Bu nedenle maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağının, “*trafik zabıtası tarafından düzenlenen tutanak hükmünde olduğunu*” söylemek¹⁴ yerinde değildir.

Söz konusu belge, TCK’nın 210. maddesinde sayılan resmi belge hükmündeki belgelerden veya sağlık mesleği mensubu tarafından düzenlenen belgelerden de değildir. Zira TCK’da ya da diğer mevzuatta, maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağına ceza hukuku anlamında herhangi bir özel hukuki sonuç bağlanmamıştır. Bu nedenle maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağının, diğer özel belgeler arasında yer aldığını kabul etmek gerekir.

Görüldüğü üzere söz konusu belge, ceza kanunu uyarınca özel belge niteliğindedir. Hangi durumlarda TCK’nın belgede sahteciliğe ilişkin hükümlerinin uygulanabileceği hususu, aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

¹¹ KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 680.

¹² Makalenin sonunda tutanağın bir örneği yer almaktadır.

¹³ ARAS: s. 127 ve 128.

¹⁴ ARAS: s. 127.

IV. Akıllı Telefonlar Üzerindeki Uygulama Aracılığıyla Düzenlenen Elektronik Tutanağın Belge Değeri

1 Ekim 2014'ten itibaren, yukarıda bahsedilen kağıt tutanak yerine geçen bir başka seçenek daha kullanıcıların hizmetine sunulmuştur.¹⁵ Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi tarafından geliştirilen ve akıllı telefonlara uygulama marketleri üzerinden indirilebilen “*Kaza Tutanağı*” uygulamasıyla, kazaya ilişkin tüm veriler elektronik ortamda tespit edilerek, söz konusu Merkez’e gönderilebilmektedir. Benzer bir akıllı telefon uygulaması, Fransa’da da 1 Aralık 2014’te hizmete girmiştir.¹⁶ Uygulama aracılığıyla hazırlanan gönderiye; kaza yerinin video ve fotoğrafı, kaza anlatımı, poliçe, ruhsat, ehliyet bilgileri eklenebilmektedir. Taraflar telefonlarını birbirlerine eşlemek suretiyle, tutanağı beraber doldurmakta, son olarak ekran üzerinden, parmakla imza atılarak işlem tamamlanmaktadır.

Öğretide bir şeyin belge sayılması için taşınır bir şey (kağıt gibi) üzerine yazılması gerektiğini savunanlar¹⁷ olduğu gibi, neyin üzerine yazıldığının önemli olmadığını ve dolayısıyla taşınmaz bir şey üzerine¹⁸ (duvar gibi) yazılmış olabileceğini de savunanlar vardır. TCK’nın gerekçesinde kağıda yazılı olmanın belge olma niteliğine etkisi bağlamında, şu ifadeler yer almaktadır:

“...yazılı kağıt niteliğinde olmayan şey, ispat kuvveti ne olursa olsun, belge niteliği taşımamaktadır.(...) Ayrıca belirtilmelidir ki, her ne kadar, belgeden söz edilen durumlarda yazılı bir kağıdın varlığı gerekli ise de; bazı durumlarda belgenin varlığını kabul için, yazının kağıt üzerinde bulunması gerekmez. Bir metal levha üzerine yazı yazılması hâlinde de belgenin varlığını kabul etmek gerekir. Bu itibarla, araç plakaları da resmi belge olarak kabul edilmek gerekir.”

Yazı geçmişten bu yana uzun yıllar boyunca, üzerinde sahtecilik yapılabilecek olan tek biçim olarak var olmuştur.¹⁹ Ancak ortaya çıkan teknolojik gelişmeler karşısında elektronik verilerin ceza hukukunda belgede sahtecilik suçlarına konu olup olamayacağı meselesi, ceza hukukunun güncel tartışma konuları arasında yer alan bir sorundur.

Maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağı yerine geçmek üzere geliştirilen uygulama, düzenleyeni bilinebilir kılmak açısından bir takım yerinde tedbirler içermektedir. Sistemin mobil telefon hattı üzerinden çalışması, kişinin yüklediği profile ehliyetinin ve ruhsat fotokopisinin fotoğrafını yüklemek zorunda olması ve son olarak ekrana parmakla atılan imza bu açıdan işlevseldir. Söz konusu tuta-

¹⁵ <https://www.sbm.org.tr/tr/Haberler/sayfalar/mobil-kaza-tutanaqi.aspx>. (SGT: 14.08.2017).

¹⁶ http://www.wikiwand.com/fr/Constat_amiabile. (SGT: 14.08.2017).

¹⁷ Bkz. **ERMAN**: s. 310.

¹⁸ **ANTOLISEI**: s. 501; **TOROSLU**: s. 227; **GÜNGÖR**: s. 36; **KOCA-ÜZÜLMEZ**: s. 674; **EREM, Faruk - TOROSLU, Nevzat**: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2000, s. 252.

¹⁹ **PRADEL, Jean - DANTI JUAN, Michel**: Manuel de droit pénal spécial, 5. édition, Paris 2010, s. 686.

nak mobil GSM numarası üzerinden gönderilmekte ve ulaştığı merkez tarafından sigorta şirketine de iletilmektedir.

Burada düzenleyenin bilinebilir olması ve bir içeriğin var olması söz konusu şeyin belge sayılabilmesi için yeterli değildir. Zira burada yazı maddi bir zemin üzerine değil, elektronik ortama yazılmaktadır. Depolamaya uygun cihazlara kayıt suretiyle kaydedilen ve depolanan veriler belge değildir.²⁰ Kaydedilen verilerin bir ekranda görülebilmesi, onların cisimleştirildiği anlamına gelmez.²¹ Bu nedenle veri ekranda görülebilse dahi, yalnızca elektronik ortamda kayıtlı olması ve fiziksel olarak çıktıya dönüştürülmemesi halinde belge niteliğinden bahsetmek mümkün gözükmemektedir. Bu nedenle elektronik veriler üzerinde belgede sahtecilik suçu işlenemez.²² Elektronik verilerin üzerinde kolaylıkla değişiklik yapılabilmesi, bu tür verilerin değiştirilerek sahteciliğe açık olmasına yol açmaktadır. Buna karşın güvenli elektronik imza gibi gelişen teknolojiler, belgelerin elektronik olarak imzalanmasını sağlamakta ve değiştirilmesini önlemekte, böylelikle bu belgeleri güvenilir hale getirmeyi amaçlamaktadır. Güvenilir elektronik imzanın varlığı dahi, elektronik bir belgeyi TCK'nın belgede sahtecilik suçlarının maddi konusu haline getirmez. Bu tür fiiller ancak TCK'nın 244/2. fıkrası uyarınca, bilişim sistemindeki verileri bozma ve/veya değiştirme suçunun²³ konusu olabilir. Buna ek olarak 8719 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 16 ve 17. maddelerinde “*elektronik imza oluşturma verilerinin izinsiz kullanımı*” ve “*elektronik sertifikalarda sahtekarlık*” fiilleri de düzenlenmektedir.²⁴ Bazı Avrupa devletleri ise sorunu, belge kavramının tanımını genişleterek çözmeye çalışmışlardır:

İtalyan Ceza Kanunu'nun 491-bis maddesine 1993 yılında resmi ve özel elektronik belgelere ilişkin bir hüküm eklenmiştir. Söz konusu hüküm 2016 yılında, aşağıda ayrıntısına değinilecek olan özel belgede sahteciliği suç olmaktan çıkartan kararnameyle değişmiş ve özel belgeler kapsamdan çıkartılmıştır. İtalyan Ceza Kanunu'nun 491-bis maddesinin son hali şu şekildedir:

“Kanunun bu başlığında yer alan sahtecilik türlerinden biri, resmi ve ispata etkili bir elektronik belge üzerinde gerçekleştiği takdirde, aynı başlıktaki resmi belgede sahteciliğe ilişkin hükümler uygulanır”

²⁰ ARSLAN, Çetin -BAŞTÜRK, İhsan: “Belgede Sahtecilik Suçunun Konusu Olarak Elektronik Ortamdaki Veriler”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Aralık 2013, S. 2, C, 3, başlık III, <https://jurix.com.tr/article/5752>, (SGT: 10.08.2017); KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 674; TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 843.

²¹ Bkz. KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 674; GÖKCEN, Ahmet: Belgede Sahtecilik Suçları, 4. Bası, Ankara 2016, s. 80.

²² KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 674; ARSLAN-BAŞTÜRK: başlık IV, E; GÜNGÖR: s. 50.

²³ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 843.

TCK'nın 244/2. maddesi şu şekildedir: “Bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

²⁴ Bu suçlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. DÜLGER, Murat Volkan: Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku, 5. Bası, Ankara 2014, s. 703-718.

Fransız Ceza Kanunu'nda da klasik anlayış uyarınca, uzun yıllar boyunca sahteciliğin mutlaka bir belge ve yazı üzerinde yapılabileceği kabul edilmiştir. Ancak 1994 yılında yürürlüğe giren yeni Fransız Ceza Kanunu'nun 444-1. maddesi, sahteciliğin maddi konusuna ilişkin tanımı belgenin kapsamıyla sınırlı kalmayacak şekilde genişletmiştir. Buna göre sahteciliğin "*bir yazıda veya düşüncenin ifade edilmesini sağlayan herhangi bir araç üzerinde*" gerçekleştirilebilmesi mümkündür. Bu bağlamda Fransız Hukuku'nda disket, CD, hard disk veya mikrofilm üzerinde yapılan sahtecilik de, ceza kanununun sahtecilik hükümlerinin koruması altındadır.²⁵

Öğretide İngiltere, İsviçre ve Almanya'da da benzer bir yol izlendiği ifade edilmektedir.²⁶

Türkiye'de de elektronik veriler ve işlemler konusundaki mevzuatta bir takım gelişmeler olmuştur. Örneğin CMK'nın 38/A maddesi, CMK uyarınca fiziki olarak yapılabilen tüm işlemlerin, elektronik ortamda (UYAP) ve güvenli elektronik imzayla yapılmasına imkan vermektedir.²⁷ Buna ek olarak 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 205/2. maddesinde "*Usulüne göre güvenli elektronik imza ile oluşturulan elektronik verilerin, senet hükmünde olduğu*" düzenlemesi yer almaktadır. Ancak bu düzenlemeler belgede sahtecilik suçunu etkilememektedir.

V. Ceza Hukuku Bakımından Belgeye İlişkin Diğer Önemli Nitelikler ve Bundan Doğan "Maddi Sahtecilik" "İçerik Sahteciliği" Ayrımı

Çalışmamızın bundan sonraki kısmında yapacağımız incelemede daha çok içerik sahteciliği konusuna eğileceğimiz için, ceza hukuku bağlamında belgeye ilişkin diğer önemli nitelikler olan sahihlik ve doğruluk kavramları üzerinde durulması zorunludur.

Türkçe Sözlük'te sahih "*Gerçek, doğru, sağın, hakiki*" olarak tanımlanmaktadır.²⁸ Sözlükteki anlam, oldukça geniştir. Oysa ceza hukuku bağlamında bir belgenin sahih olması için iki şart vardır. Bunlar "*düzenleyeni gözüken kişinin, gerçekten o belgeyi düzenleyen kişi olması*" ve "*belgenin değişikliğe uğramamış*" olmasıdır.²⁹

²⁵ **AMBROISE-CASTEROT, Coralie:** Droit pénal spécial et des affaires, Lonrai 2008, s. 336; **PRADEL-DANTI JUAN:** s. 686; **LEPAGE, Agathe - MAISTRE DU CHAMBON, Patrick - SALOMON, Renaud:** Droit pénal des affaires, Paris 2008, s. 91; **LARGUIER, Jean - CONTE Philippe, LARGUIER, Anne-Marie:** Droit pénal spécial, 13. édition, Paris 2005, s. 355; **DREYER, Emmanuel:** Droit pénal spécial, Paris 2008, s. 477.

²⁶ **ARSLAN-BAŞTÜRK:** başlık IV, E.

²⁷ Elektronik işlemler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **OKUYUCU ERGÜN, Güneş:** Ceza Muhakemesi İşlemleri, Ankara 2015, s. 50-55.

²⁸ <http://www.tdk.gov.tr> (SGT: 14.07.2017).

²⁹ **ANTOLISEI:** s. 509 ve 510; **EREM-TOROSLU:** s. 258; **TOROSLU:** s. 235.

Sahihlik ve doğruluk kavramları, maddi sahtecilik ve içerik sahteciliği (fikrî sahtecilik) arasındaki farkı ortaya koymak için son derece önemlidir. Bu ayrım tarihsel olarak 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu'na dayanmaktadır.³⁰ Söz konusu ayırım halen İtalyan Yüksek Mahkemesi ve öğretisi tarafından da, bu iki tür sahteciliği birbirinden ayırmak için kullanılmaktadır.³¹ Fransız öğretisinde³² de aynı ölçütten hareketle içerik sahteciliği - maddi sahtecilik ayırımı varlığını sürdürmektedir.

Maddi sahtecilik, belgenin sahih olmamasına ilişkindir. Dolayısıyla bir belgeyi sahte olarak düzenlemek veya bir belgeyi değiştirmek hipotezleri maddi sahteciliktir. Sahte olarak düzenleme hipotezi, sahihliğin ilk şartı olan belgeyi düzenleyen kişinin gerçekte düzenleyeni olmasına ilişkindir. Değiştirme hipotezi ise, ikinci şart olan belgenin değişikliğe uğramamasıyla ilgilidir.

Fransız ceza hukukunda içerik sahteliğini anlatmak üzere “faux intellectuel”, İtalyan ceza hukukunda ise “falsità ideologica” terimleri kullanılmaktadır. İtalyan Ceza Kanunu'nda madde başlıklarında açıkça yer verilen “ideologica” sıfatı ise, ideo (fikir, düşünce) kökünden türemiş olup, fikirle (düşünceyle) ilgili anlamındadır.³³ Aynı şekilde Fransızca bir sıfat olan “intellectuel”, Türkçe'de karşılığını “zihinsel ve düşünsel”³⁴ kelimelerinde bulmaktadır.

Her iki Kanun'da da “sahtecilik” terimi değil, “sahtelik” terimi tercih edilmiştir. Bunun dışında ülkemizde yaygın olarak kullanılan “fikri sahtecilik” terimi de, bu terimlere atfen yapılmış başarılı bir çeviridir. Zira fikrî sıfatının eşanlamlısı “düşünsel”dir.³⁵ Dolayısıyla burada sahteciliğin konusu, kişinin düşüncesini veya tespitini gerçekten farklı olarak yansıtması başka bir deyişle yazılı yalana³⁶ başvurusudur. Bir başka deyişle maddi sahtecilik belgenin gerçek³⁷ olmayışından kaynaklanır, buna karşın fikri sahtecilikte sorun belgenin doğruluğuyla³⁸ ilgilidir.³⁹ Ülkemizde de fikrî sahtecilikle eş anlamlı olmak üze-

³⁰ FIANDACA, Giovanni - MUSCO, Enzo: Diritto penale parte speciale, C. I, 4. edizione, Bologna 2007, s. 580; EBNER, Giacomo - ROMANO DI FALCA, Enrico: “Fede pubblica (Delitti contro la)”, Nuovo Digesto Italiano, V. 16, Torino 1938, s. 1037.

³¹ GIOVAGNOLI, Roberto: Studi di diritto penale parte speciale, Milano 2008, s. 51.

³² AMBROISE-CASTEROT: s. 339 ve 340; PRADEL-DANTI JUAN: s. 689; LEPAGE-MAISTRE DU CHAMON-SALOMON: s. 95; LARGUIER-CONTE-LARGUIER: s. 356; DREYER: s. 482 ve 483.

³³ ÖNCEL, Süheyla: İtalyanca Türkçe Sözlük, Ankara 2017, s. 786.

³⁴ SARAÇ, Tahsin: Büyük Fransızca Türkçe Sözlük, 4. Bası, Ankara 1992, s. 768. Düşünsel sahteciliğin fikri sahtecilikle eş anlamlı olduğu yönünde bkz. TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 853.

³⁵ <http://www.tdk.gov.tr> (SGT: 10.08.2017).

³⁶ İtalya da içerik sahteciliğine karşılık gelmek üzere “yalan vasıtasıyla sahtecilik” (falso per mendacio) terimi de önerilmiş ancak terim yerleşmemiştir. Bkz. CARNELUTTI, Francesco: Teoria del falso, Padova 1935, s. 49.

³⁷ Fransızca authentique, İtalyanca genuino.

³⁸ Fransızca véracité, İtalyanca veracità veya veridicità.

³⁹ DE VABRES, Donnedieu: “Sur la notion de faux intellectuel en droit pénal français”, Revue Science Criminelle, 1941, s. 278.

re, “içerik sahteciliği” terimine işaret eden yazarlar⁴⁰ da vardır. Biz de içerik sahteciliği terimini tercih ediyoruz. Bunun nedeni, belgenin doğru olmadığını ortaya koymak ve maddi sahtecilik (İtalyanca falsità materiale, Fransızca faux matériel) terimiyle karşıtlığı göstermek bakımından, bu terimin daha açıklayıcı olduğunu düşünmemizdir.

İçerik sahteciliği, maddi sahteciliğin aksine belge üzerinde yapılacak bilirkişi incelemesi yoluyla anlaşılamaz.⁴¹ Zira içerik sahteciliğinde belge şekli olarak kusursuzdur ve geçerli bir belgenin sahip olması gereken tüm şartları taşımaktadır.⁴² Bu nedenle öncelikle belgenin gerçeği yansıtmadığının ve dolayısıyla gerçeğin ortaya konulması gerekir. Bu durum failin kastı bakımından da önemlidir. Failin kasıtlı hareket ettiğinden bahsedilebilmesi için, belgedeki beyanların gerçeğe aykırı olduğunu bildiği ispat edilmelidir.⁴³ Bu durumu ispat yükü ispat makamının üzerinde olup, ispat varsayımlar üzerine kurulamaz. Tam bir vicdani kanaate ulaşılamaması durumunda ise şüpheden sanık yararlanır. Örneğin Fransız Yüksek Mahkemesi⁴⁴ “*bir noterin mesleki yükümlülüklerine aykırı davranarak tarafların kimliğini kontrol etmemesini, içerik sahteciliğinin oluşması için yeterli görmemiştir*”.

Bir belge yalnızca madden sahte, yalnızca içerik olarak (fikren) sahte veya hem madden hem de içerik olarak sahte olabilir. Bu ayrıntılar üzerinde durmadan önce, özel belgede (maddi) sahtecilik, resmi belge hükmünde özel belgede (maddi) sahtecilik ve TCK’da yer alan sağlık mesleği mensubunun özel belgede içerik sahtecilik suçlarının maddi unsurlarının üzerinde durulmasında fayda vardır.

İncelememiz bağlamında özel belgede sahtecilik suçlarını maddi sahtecilik suretiyle işlenen suçlar ve içerik sahteciliği suretiyle işlenen suçlar şeklinde ayrılması zorunludur. Asıl inceleme konumuz içerik sahteciliği olmasına karşın, aradaki farkları ortaya koyabilmek adına, özel belgede maddi sahteciliği de incelemeyi gerekli görüyoruz.

Söz konusu suçların ancak kasıtlı işlenebileceği konusunda kanun son derece açıktır. Bu nedenle biz suçun maddi unsuruna ve maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağı bağlamında maddi konuya (belge niteliği) eğileceğiz.

⁴⁰ EREM-TOROSLU: s. 257; TOROSLU: s. 234; ÖZBEK, Veli Özer - DOĞAN, Koray - BACAK-SİZ, Pınar - TEPE, İlker: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, Ankara 2016, s. 824.

⁴¹ AMBROISE-CASTEROT: s. 340; ERMAN: s. 296.

⁴² EBNER-ROMANO DI FALCA: s. 1038.

⁴³ LEPAGE-MAISTRE DU CHAMBON-SALOMON: s. 99.

⁴⁴ Karar için bkz. LEPAGE-MAISTRE DU CHAMBON-SALOMON: s. 99.

VI. Özel Belgede Sahtecilik Suçlarının Maddi Unsurları

A. Maddi Sahtecilik Suretiyle İşlenen Suçlar

1. Özel Belgede (Maddi) Sahtecilik (TCK m. 207) Suçu Bakımından

TCK'nın 207. maddesindeki düzenleme şu şekildedir:

“(1) Bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.”

Sahtecilik gerçeğin, hukuki önemi olan belli bazı belgeler üzerinde ve aldatıcı biçimde değiştirilmesidir.⁴⁵ Burada belgeyi düzenleyen veya değiştiren bakımından birden “çok hareketli” suç söz konusudur.⁴⁶ Zira özel belgeyi yalnızca sahte olarak düzenlemek suç olmayıp, bunun kullanılması için en azından bir teşebbüste bulunulması zorunludur. Bunun nedeni, kanun koyucunun kullanma amacı olmadan, sadece sahte özel belge düzenleyen kimseyi cezalandırmayı gerekli görmemesi ve bu bağlamda hukuki korumayı yerinde olarak sınırlamasıdır. Her ne kadar 765 sayılı TCK'nın aksine, belgede sahtecilik suçlarında “zarar” bir unsur olarak suç tipinde yer almamışsa da, bir özel belge kullanılmaksızın söz konusu suçla korunan hukuki menfaatin ihlal edilmesi veya tehlikeye konulması mümkün değildir.⁴⁷ Zira üçüncü kişilerce bilinmeyen böyle bir belge, herhangi bir değeri tehlikeye koymaya elverişli değildir. Bu nedenle özel belgede sahtecilik suçlarında kullanma unsurunun zorunlu olması kendi içerisinde tutarlıdır.

Hemen her zaman sahtekârlık yalnızca sahtekârlık yapmış olmak için değil, bunun ötesinde yer alan bir başka sonuca ulaşmak için yapılır. Dolayısıyla sahtekârlık yapan kişinin asıl amacı kamu güvenliğini ihlal etmek değil, hareketin hedefi olan kanıtlayıcı vasıtaların sahil ve gerçek olmasıyla garanti altına alınan bir takım menfaatleri ihlal etmektir. Nitekim sahte belgeyi düzenleyen kişinin ayrıca kullanmaktan cezalandırılmamasının nedeni de budur. Dolayısıyla kanun koyucu sahte belgeyi düzenleyen kişinin onu kullanmasını, hareketin varış noktası gibi görmektedir.⁴⁸

⁴⁵ **PRADEL-DANTI JUAN:** s. 686.

⁴⁶ **ÖZBEK-DOĞAN-BACAKSIZ-TEPE:** s. 838; **ÜNVER, Yener:** “TCK'daki Evrakta Sahtecilik Suçları”, *Hukuk Köprüsü*, C. 3, S. 4, Haziran 2013, başlık B. <https://jurix.com.tr/article/4771> (SGT: 10.08.2017); **KOCA-ÜZÜLMEZ:** s. 718; **ÖZGENÇ, İzzet:** Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Bası, Ankara 2010, s. 160. Bazı yazarlar ise özel belgede sahtecilik suçunda yalnızca kullanma cezalandırıldığı için, belgenin düzenlenmesi veya taklit edilmesi hazırlık hareketi olduğu düşüncesindedir bkz. **ERMAN-ÖZEK:** s. 538; **GÖKCAN:** s. 226.

⁴⁷ **CRISTIANI, Antonio:** “Falsita in atti”, *Novissimo Digesto Italiano*, V. 7, Torino 1961, s. s. 16; **EBNER-ROMANO DI FALCA:** s. 1041. Zarar, İtalyan Ceza Kanunu'nda özel belgede sahtecilik suçunun bir unsurudur ve yazarlar kullanma olmaksızın bir zarar ihtimalinin ortaya çıkmayacağını ve kamu güveninin ihlal edilmeyeceğini ifade etmektedirler.

⁴⁸ **ANTOLISEI:** s. 477 ve 478; **EREM-TOROSLU:** s. 240; **TOROSLU:** s. 248.

Oysa sahte resmi belge düzenlemek tek başına suç teşkil etmektedir, zira kanun koyucu resmi belgenin sahip olduğu öneme binaen, kişileri bu tür davranışlardan caydırmak istemiştir. Burada ise belgeyi düzenleyen bakımından kullanma, seçimlik hareket olduğu için cezalandırılmamaktadır.⁴⁹ Bazı yazarlar ise kullanmanın elde edilen çıkarın değerlendirilmesi anlamında olduğunu ifade etmekte, verilen ceza ve korunan hukuki menfaatin sonraki fiili de kapsadığı düşüncesiyle durumu cezalandırılmayan sonraki fiil düşüncesiyle açıklamaktadır.⁵⁰

Dolayısıyla özel belgede sahtecilik suçu iki şekilde ortaya çıkabilir.

- Bir özel belgeyi (başkalarını aldatacak şekilde) sahte olarak düzenleyerek veya başkalarını aldatacak şekilde değiştirerek ve bu belgeyi kullanarak.
- Bir başkası tarafından düzenlenmiş olan ve (madden) sahte olduğunu bildiği bir özel belgeyi kullanarak.

a. Belgeyi Sahte Olarak Düzenlemek veya Başkalarını Aldatacak Biçimde Değiştirmek

Burada “*belgeyi sahte olarak düzenlemek*” ibaresinden anlaşılması gereken “taklit etmek”tir.⁵¹ Aksi halde içerik sahteciliğini ifade eden “*gerçeğe aykırı belge düzenleme*” hipotezi ile maddi sahteciliği ifade eden “*sahte olarak düzenlemek*” hipotezlerini birbirinden ayırmak mümkün olmaz.⁵² Ancak taklit hipotezinin gerçekleşmesi için, daha önce düzenlenmiş gerçek bir belgenin varlığı zorunlu değildir.⁵³ Bu hipotez var olan bir belgenin taklidi şeklinde ortaya çıkabileceği gibi, aslında hiç olmayan sahte bir belgenin düzenlenmesi şeklinde de ortaya çıkabilir.⁵⁴ Bu ikinci olasılıkta belge hem madden, hem de içeriği gerçeğe uyuşmuyorsa fıkren (içerik olarak) sahtedir.

Belgeyi başkalarını aldatacak biçimde değiştirmek, son şeklini aldıktan sonra, belgede yapılan her türlü değişikliktir (ilave, karalama vb.).⁵⁵ Söz konusu değişiklik belgenin anlamını değiştirecek nitelikte olmalıdır.⁵⁶ Değişiklik aldatıcı nitelikte değilse, bu durumda özel belgeyi bozma suçu söz konusu olabilir.⁵⁷

⁴⁹ **ARTUK, Mehmet Emin - GÖKCEN, Ahmet - YENİDÜNYA, Caner:** Ceza Hukuku Özel Hükümler, 15. Baskı, Ankara 2015, s. 718 ve 721.

⁵⁰ Cezalandırılmayan sonraki fiil kavramı ve seçimlik hareketli suçlarda bu esasın benimsenmesi gerektiği konusunda bkz. **İÇEL, Kayıhan:** Suçların İçtimai, İstanbul 1972, s. 195-201. Yazar 199. sayfada resmi belgede sahtecilik suçu bakımından da bu esasın geçerli olduğunu ifade etmiştir.

⁵¹ **TEZCAN-ERDEM-ÖNOK:** s. 854; **TOROSLU:** s. 237; **ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA:** s. 610.

⁵² **TOROSLU:** s. 238.

⁵³ **ÖZBEK-DOĞAN-BACAĞSIZ-TEPE:** s. 821; **GÜNGÖR:** 82. Sahtecilik öncesinde gerçek bir belgenin varlığının zorunlu olduğu yönündeki karşıt görüş için bkz. **ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA:** s. 610; **ERMAN:** s. 422.

⁵⁴ **ÖZBEK-DOĞAN-BACAĞSIZ-TEPE:** s. 821.

⁵⁵ **TOROSLU:** s. 235.

⁵⁶ **ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA:** s. 694 ve 695.

⁵⁷ **ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA:** s. 695.

Her ne kadar kanunda sahte olarak düzenlemek hipotezi bakımından, belgenin aldatıcı olması gerektiği ifade edilmemişse de, öğretide belgenin aldatıcı olması gerektiği konusunda ciddi bir görüş birliği vardır.⁵⁸ Bunun nedeni, aldatma yeteneğinin (iğfal kabiliyeti), suçun işlenemez suç sayılmaması ve aracın elverişli olması bakımından zorunlu olmasıdır.⁵⁹ Eğer belge aldatma yeteneğine sahip değilse, böyle bir belge sahtecilik suçlarının hukuki konusu olan kamu güvenini⁶⁰ ihlal etmeye elverişli değildir ve bir işlenemez suç söz konusudur. Zira özel belgede sahtecilik suçları da, hukuki ilişkilere yönelik kamu güvenini korumayı amaçlamaktadır.⁶¹

Belgenin muhatabı tarafından yapılan rutin kontrolde sahtecilik anlaşılabiliriyorsa, aldatma yeteneği yoktur.⁶² Zira başta kaba sahtelikler olmak üzere bu tür sahtelikler, insanları aldatamazlar.⁶³ Burada önemli olan kontrol eden makamın bunu ilk bakışta anlamış olması değil, sahteciliğin rutin kontrolde göz atarken⁶⁴ anlaşılabilir olmasıdır ve bu husus objektif olarak değerlendirilmelidir.⁶⁵ İlgililerin özensizlikleri sonucu aldatma yeteneği olmayan bir belgeye dayalı işlem yapmaları, aldatma yeteneğinin mevcut olduğu anlamına gelmez.⁶⁶

b. Sahte Belgeyi Bilerek Kullanmak

Özel belgelerde resmi belgelerden farklı olarak belgenin yalnızca düzenlenmesi yeterli görülmemiş ve belgenin kullanılması zorunlu sayılmıştır. Buna ek olarak 207/2. madde uyarınca belgenin sahte olduğu bilinerek kullanılması da, özel belgede sahtecilik suçuna vücut verir. Ancak bu durumda belgeyi kullanan kişinin, düzenleyenden farklı olması gerekir.⁶⁷ Aksi halde fail, ilk fıkra uyarınca cezalandırılır.⁶⁸

“Kullanma”, belge sahte olmasaydı hangi amaca hizmet edecek idiyse, o amacın elde edilmesine yönelik bir faaliyette bulunulması anlamına gelir.⁶⁹ Bel-

⁵⁸ HAFIZOĞULLARI-ÖZEN: Toplumla Karşı Suçlar, s. 192; GÖKCEN: 138; ÖZBEK-DOĞAN-BACAKSIZ-TEPE: s. 822; ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA: s. 600, 601, 611 ve 612; KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 683. ÜNVER ise kanun koyucunun bu ibareye yer vermemesinin yanlış olduğunu ifade etmektedir. Bkz. ÜNVER: başlık B; GÖKCEN: s. 224.

⁵⁹ GIOVAGNOLI: s. 44.

⁶⁰ Bu suçlarla korunan hukuki menfaatin kamu güveni olduğu yönünde bkz. TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 842; GÖKCEN: s. 157; KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 672; EREM-TOROSLU: s. 239 ve 240; GÜNGÖR: 22.

⁶¹ EREM-TOROSLU: s. 270; TOROSLU: s. 244; SOYASLAN, Doğan: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 10. Bası, Ankara 2014, s. 501 ve 521; ERMAN-ÖZEK: s. 524.

⁶² ÖZBEK-DOĞAN-BACAKSIZ-TEPE: s. 823. Yazarlar Yargıtay uygulamasının da bu yönde olduğunu ifade etmektedirler.

⁶³ GIOVAGNOLI: s. 44.

⁶⁴ Latince “ictu oculi”.

⁶⁵ ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA: s. 601; GÖKCEN: s. 139.

⁶⁶ ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA: s. 603.

⁶⁷ GÖKCEN: s. 229.

⁶⁸ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 862.

⁶⁹ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 863; TOROSLU: s. 246; ERMAN: s. 532.

genin kullanıldığından bahsedebilmek için muhatabın hâkimiyet alanına girmesi zorunludur.⁷⁰

2. Resmi Belge Hükmünde Özel Belgede (Maddi) Sahtecilik (TCK m. 210/1) Suçu Bakımından

TCK'nın 210/1. maddesinde şu düzenleme yer almaktadır:

“(1) Özel belgede sahtecilik suçunun konusunun, emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname olması halinde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır.”

Suçun maddi unsurunu ortaya koymak bakımından, “resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır” şeklindeki atfın, ne şekilde anlaşılması gerektiği üzerinde durulması gerekir. Gerekçede “sayılan belgelerde sahtecilik yapılması durumunda, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler bütün olarak uygulanır.” ifadesi yer almaktadır. Ancak bu ifade yanıltıcı niteliktedir ve kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliğine ilişkin hükmün de kapsama dâhil olduğu yanlışlığını doğurmaya müsaittir. Oysa düzenlemede sayılan belgeler aslında özel belge olduğuna ve Kanun'daki atf gereği resmi belge gibi işlem gördüğüne göre, bunların kamu görevlisi tarafından görev gereği düzenlenmesi söz konusu değildir. Dolayısıyla söz konusu benzetme belgeyi ilgilendirir, onu düzenleyeni kamu görevlisi haline getirmez.⁷¹ Bu nedenle söz konusu atfın, resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisi olmayan kişiler tarafından işlenmesi-ne ilişkin 204/1. maddeye yapıldığının kabul edilmesi gerekir.⁷² 204/1. maddede yer alan hüküm, şu şekildedir:

“(1) Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Bu durumda kamu görevlisi olmayan kişinin resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin tüm esaslar, bu belgeler için de geçerlidir. Bu bağlamda suçun maddi unsuru sahte resmi belge hükmünde belgeyi (başkalarını aldatacak şekilde) sahte olarak düzenlemek, gerçek resmi belge hükmünde belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek veya sahte resmi belge hükmünde belgeyi bilerek kullanmaktır. Suçun oluşumu için belgenin düzenlenmesi yeterli olup, diğer özel belgelerin aksine kullanılmaları zorunlu değildir.⁷³

Buna karşın atf 204/2. fıkrayı kapsamadığı için, “içeriği gerçeğe aykırı resmi belge hükmünde belge düzenlemek” hipotezini içermemektedir. Daha açık bir deyişle bu belgeler bakımından da, içerik sahteciliği mümkün değildir.

⁷⁰ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 856.

⁷¹ TOROSLU: s. 233; GÖKCEN: s. 117; GÜNGÖR: s. 65.

⁷² HAFIZOĞULLARI-ÖZEN: Topluma Karşı Suçlar, s. 207; TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 851; TOROSLU: s. 233; GÜNGÖR: 65.

⁷³ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 850; TOROSLU: s. 233; ERMAN: s. 408.

B. TCK'da Özel Belgede İçerik Sahteciliğinin Suç Olarak Düzenlendiği Haller

1. Resmi Belgede İçerik Sahteciliğinin Kanunda Ayrıca Belirtilmesinin Özel Belgede Sahtecilik Suçu Bakımından Önemi

Ceza hukuku sistemimizde özel belgeler üzerinde içerik sahteciliği kural olarak cezalandırılmamaktadır ve bu konuda öğretide görüş birliği vardır.⁷⁴ Maddi sahtecilik - içerik sahteciliği ayrımını resmi belgede sahtecilik bakımından gereksiz bulan yazarlar da, bu noktada özel belgede içerik sahteciliğinin mümkün olmadığını ifade etmektedirler.⁷⁵ Zira içerik sahteciliği hipotezi yalnızca kamu görevlisi tarafından yapılan resmi belgede sahtecilik suçunda, “gerçeğe aykırı olarak düzenleme” hipotezi altında düzenlenmiştir.⁷⁶ Bu bir özgü suç hipotezidir.⁷⁷ Böyle bir ayrıma gidilmesinin esas nedeni özel belgelerle, resmi belgeler arasındaki kamu güveni bağlamındaki farklılıktır.

Buna ek olarak bazı yazarlar özel belgenin düzenleyeni gerçekse, beyan doğru olmasa da sahibini bağlayacağını belirterek, bu noktada belgenin muhatabının bu duruma göre hareket etme imkânına sahip olduğunu ifade etmektedirler.⁷⁸

Öte yandan aşağıda görüleceği üzere, kanun koyucu belgenin kamuyu ilgilendirme derecesini dikkate alarak gerek TCK'da gerekse özel kanunlarda⁷⁹ yer alan düzenlemelerle, özel belgelerde içerik sahteciliğini de cezalandırabilmektedir.⁸⁰ Bu konunun ayrıntısına girmeden, önce öğretide resmi belgeler bakımından ileri sürülen maddi sahtecilik-içerik sahteciliği ayrımının gereksizliğine ilişkin görüşler üzerinde durmak istiyoruz:

765 sayılı TCK döneminde ERMAN tarafından resmi belgede sahtecilik suçları bakımından maddi sahtecilik-içerik sahteciliği ayrımının gereksiz olduğu

⁷⁴ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 862; KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 719; ÖZBEK-DOĞAN-BACAĞIZ-TEPE: s. 825 ve 831; TOROSLU: s. 245; ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA: s. 694; SOYASLAN: s. 513. 765 sayılı TCK döneminde de durumun aynı olduğu yönünde bkz. ERMAN-ÖZEK: s. 296; EREM-TOROSLU: s. 271; GÖKCEN: s. 221.

İtalya'da aşağıda açıklanacağı üzere özel belgede sahtecilik suç olmaktan çıkartılmadan önce, içerik sahteciliğinin özel olarak suç olarak düzenlendiği haller dışında özel belgelerde yalnızca maddi sahtecilik cezalandırılıyordu Bkz. GIOVAGNOLI: s. 90; GAROFOLI: s. 635; FIANDACAMUSCO: s. 597; DE MARSICO, Alfredo: “*Falsità in atti*”, Enciclopedia del diritto içinde, C. 16, Milano 1967, s. 591; EBNER-ROMANO DI FALCA: s. 1041; CRISTIANI: s. 10; CARNELUTTI: s. 161.

⁷⁵ GÖKCEN: s. 485; KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 719; ERMAN-ÖZEK: s. 524; ERMAN: s. 292.

⁷⁶ TOROSLU: s. 236. İtalyan Ceza Kanunu'nda özel belgede sahtecilik 2016 yılında suç olmaktan çıkartılmadan önce, suçun maddi unsurunda (m. 485) yalnızca maddi sahtecilik hipotezlerine (taklit ve değiştirme) yer verilmişti. Buna karşın kamu görevlisinin içerik sahteciliği cezalandırılmaktadır. Bkz. GIOVAGNOLI: s. 56, 57 ve 90.

⁷⁷ GIOVAGNOLI: s. 56. Yazar söz konusu tespiti benzer hükümler içeren İtalyan Ceza Kanunu bağlamında yapmaktadır.

⁷⁸ KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 719.

⁷⁹ 3475 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda (m. 359) ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nda (m. 63/10) bu tür özel düzenlemeler vardır.

⁸⁰ GAROFOLI: s. 635; KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 719.

savunulmuştur. Yazara göre bu iki tür sahtekârlığı birbirinden ayırmak için ileri sürülen ölçütler belirgin değildir. Sahtekârlık ister fikri, ister maddi olsun sonuçta madde (yazı) üzerinde yapılmaktadır ve her durumda maddidir. Buna ek olarak yazar, yazılı yalan olarak nitelendirilebilecek olan fikri sahteciliğin hiçbir durumda cezalandırılmaması gerektiğini savunmaktadır. Bu nedenle sırf fikri sahtekârlık hiç cezalandırılmamalı veya eğer suç olarsa başka bir sıfatla suç olmalıdır.⁸¹

5237 sayılı TCK döneminde ise, yine resmi belgede sahtecilik bakımından içerik sahteciliğinin, maddi sahtecilik çerçevesinde yaptırıma bağlanması nedeniyle, bu ayrımın gereksiz olduğu ifade edilmiştir.⁸² Katıldığımız karşıt görüş uyarınca bu ayrım resmi belgeler bakımından dahi önemini korumaktadır. Ancak resmi belgede “gerçeğe aykırı belge” hipotezinin düzenlenmesinin, buna karşın özel belgede bu hipoteze yer verilmemesinin asıl önemli sonucu kendisini özel belgeler bakımından göstermektedir.⁸³ Zira bu durum bize, aksiyle kanıt yorum yöntemini kullanarak, özel belgelerde içerik sahteciliğinin suç olmadığını kesin bir şekilde söyleme imkânını vermektedir. Bu nedenle resmi belgelerde yapılan bu belirleme, resmi belgelerde içerik sahteciliğinin suç olduğunu belirlemek bir yana, esas olarak özel belgeler bakımından gereksizliğinden kesinlikle söz edilemez. Zira “sahtelik” ve “gerçeğe aykırılık” aynı şey değildir.⁸⁴ Bu durum önemini, inceleme konumuz olan maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağında içerik sahteciliği yapılmasının mümkün olup olmadığı noktasında açıkça göstermektedir. Dolayısıyla söz konusu ayrımın doğru yapılması, suç olanla olmayanı birbirinden ayırmak bakımından büyük önem arz etmektedir.

TCK’nın 206. maddesinde yer alan “resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan” suçunun gerek öğretide bazı yazarlar,⁸⁵ gerekse Yargıtay tarafından “özel kişilerin fikri sahteciliği” olarak adlandırıldığı görülmektedir. Burada suçun maddi konusu resmi belgedir ve olsa olsa dolaylı bir fikrî sahtecilikten söz edilebilir.⁸⁶ Nitekim geçmişte öğretide söz konusu suçun yalan tanıklık suçu altında düzenlenmesi de önerilmiştir.⁸⁷ Ancak kanımızca TCK’da kullanılan “resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan” ibaresi yerindedir.⁸⁸

Son olarak ifade etmek gerekir ki İtalyan Ceza Kanunu’nda madde başlıklarında hangi tür sahteciliğin maddi, hangisinin fikrî olduğu açıkça ifade edilmektedir. Buna

⁸¹ **ERMAN:** s. 297-302; **ERMAN-ÖZEK:** s. 297-304 ve 415. Fikri sahteciliğin “yazılı yalan” olduğu yönünde ayrıca bkz. **TEZCAN-ERDEM-ÖNOK:** s. 853.

⁸² **GÖKCEN:** s. 337; **KOCA-ÜZÜLMEZ:** s. 686 ve 692.

⁸³ **GÜNGÖR:** s. 78.

⁸⁴ **ÖZBEK-DOĞAN-BACAĞSIZ-TEPE:** s. 825.

⁸⁵ **SOYASLAN:** s. 520.

⁸⁶ **ANTOLISEI:** s. 521; **HAFIZOĞULLARI-ÖZEN:** s. 187, 188 ve 207.

⁸⁷ Bkz. **ERMAN-ÖZEK:** s. 487. Yazarlar naklettikleri bu düşünceye katılmamaktadırlar.

⁸⁸ **ERMAN** da 765 sayılı TCK döneminde söz konusu cürmün “yalan beyanda bulunmak” olarak adlandırılmasının uygun olacağını ifade etmiştir. Bkz. **ERMAN:** s. 293.

karşın Fransız Ceza Kanunu'nda açıkça fikri sahtecilik terimine yer verilmemekte ve söz konusu niteleme Türkiye'de olduğu gibi öğretici tarafından yapılmaktadır.

2. Özel Belgede İçerik Sahteciliği Neden Kural Olarak Suç Değildir?

Özel belgede içerik sahteciliğinin suç olarak kabul edilmemesi, özellikle hukukçu olmayanlara anlamsız gelebilir. Ortada bir sahtelik olmasına rağmen neden cezasız kalmaktadır? Bu sorunun cevabını söz konusu suçlarla korunan hukuki menfaatte aramak gerekir:

Kamu güvenine karşı suçlarla korunan ortak menfaat kamu güvenidir. TCK'nın yanı sıra İtalyan⁸⁹ ve Fransız⁹⁰ Ceza Kanunları'na bakıldığında söz konusu suçların, kamu güvenine karşı suçlar başlığı altında düzenlendiği görülmektedir. Bazı yazarlar bu kavramı hukuki ilişkilerdeki güven kavramına dayanarak açıklamaktadır. Burada korunan, *“toplumun önem atfettiği belirli ispat kabiliyeti olan belli cisim, işaret, harici şekillere (para, sembol ve belge gibi şeylere) beslediği güven duygusu”*dur.⁹¹

Buna ek olarak bu bölümde düzenlenen her bir suçla korunan bir takım özel menfaatler de vardır. Dolayısıyla söz konusu suçlar çok hukuki konulu suçlar⁹² arasında yer almaktadır.⁹³ Bu yaklaşım halen İtalyan Yüksek Mahkemesi tarafından da kabul edilmektedir.⁹⁴

Kamu güvenini subjektif olarak ele alan bir diğer yaklaşıma göre ise bu tür bir güven yalnızca hukuki ilişkilerde delil olabilme değeri taşıyan belgeler bakımından vardır.⁹⁵ Bu bağlamda söz konusu suçlarla delil araçlarının güvenliği ve güvenilirliğinin korunduğu ifade edilmektedir.⁹⁶ Nitekim Fransız Ceza Kanunu'nun 444-1. maddesinde yapılan sahteciliğin cezalandırılabilmesi için *“hukuki sonuçları olan bir hakkın veya vakıanın delili olabilecek nitelikte veya bu amaçla yapılması”* zorunlu görülmüştür.

Resmi belge düzenleme yetkisine sahip olanlar bakımından gerçeği söylemek, tespit etmek ve belgelemek yükümlüğü daima vardır.⁹⁷ Buna karşın hiç kim-

⁸⁹ Sahtecilik suçları, İtalyan Ceza Kanunu'nun *“özel hükümler”* başlıklı ikinci kitabının, *“kamu güvenine karşı suçlar”* adlı yedinci başlığında (titolo), 453 ve devamı maddelerde yer almaktadır.

⁹⁰ Sahtecilik suçları, Fransız Ceza Kanunu'nun *“Ulusa, Devlete ve Kamu Barışına Karşı Suçlar”* başlıklı 4. kitabının, *“kamu güvenine karşı suçlar”* adlı dördüncü başlığında (titre), 444-1 ve devamı maddelerde yer almaktadır.

⁹¹ **ERMAN:** s. 9; **BAYRAKTAR, Köksal:** *“Türk Ceza Kanunu'nda Kamu Düzeni, Kamunun İtimadı ve Kamunun Selameti Aleyhine İşlenen Cürümler”*, TCK'nın 50 Yılı ve Geleceği Konferans Kitabı içinde, s. 593-621; s. 601; **ANTOLISEI:** s. 474 ve 478; **EREM-TOROSLU:** s. 240 ve 241; **TOROSLU:** s. 241; **GÖKÇEN:** s. 155; **SOYASLAN:** s. 498.

⁹² İtalyanca reati plurioffensivi.

⁹³ **ANTOLISEI:** s. 474 ve 478; **EREM-TOROSLU:** s. 240 ve 241; **TOROSLU:** s. 241.

⁹⁴ Mahkemenin ilgili içtihadı ve yerleşik içtihadın bu yönde olduğu yönüne bkz. **GAROFOLI, Roberto:** *Manuale di diritto penale, Parte Speciale 1*, 2. edizione, Milano 2006, s. 606.

⁹⁵ **GÖKÇEN:** s. 156.

⁹⁶ **ERMAN-ÖZEK:** s. 223; **TEZCAN-ERDEM-ÖNOK:** s. 842.

⁹⁷ **EREM-TOROSLU:** s. 264; **TOROSLU:** s. 241.

se bir özel belgeyi gerçeğe uygun olarak düzenlemek zorunda olmadığı gibi, hiç kimse de bu tür bir belgeye inanmaya mecbur değildir. Kamu görevlisi olmayanlar bakımından yalan söylememek, daha çok ahlakî bir yükümlülüktür. Öyleyse burada korunan belgenin sahilhiğidir (gerçekliğidir), içeriğinin doğruluğı değil. Bunun, bir kimsenin sözlerinin doğruluğına inanıp inanmamaktan bir farkı yoktur ve bu kişisel bir karardır. Bu nedenle burada, kamu adına korunması gereken bir menfaat bulunmadığı düşüncesindeyiz. Zira içerik sahtekârlığı sonuçta yalanın cezalandırılmasıdır. Ayrıca cezalandırmanın bu şekilde genişletilmesi, bizi muvazaanın cezalandırılmasına kadar varacak sonuçlara götürür. Oysa bu derece geniş bir cezai korumaya ihtiyaç yoktur.⁹⁸

Dolayısıyla bu tür bir belgenin düzenlenmesi suç olmadığı gibi, kullanılması da suç değildir. Bu başlık altında son olarak özel belgede sahteciliğı cezalandırması bağlamında zıt ve iki uç örneğı ele almak istiyoruz. Bunlardan ilki özel belgede sahteciliğı 2016 yılında tamamen suç olmaktan çıkartan İtalyan Ceza Kanunu, diğeri ise özel belgede içerik sahteciliğini oldukça geniş biçimde cezalandıran Fransız Ceza Kanunu'dur.

İtalya'da geçmişte öğretilde azınlıkta da olsa, özel belgelerde içerik sahteciliğinin cezalandırılması gerektiğı fikri de savunulmuştur.⁹⁹ Bu fikir kabul görmediğı gibi, İtalya'da 2016 yılında özel belgede maddi sahtecilik (m. 485) ve açığa imzanın kötüye kullanılması (m. 486) suç olmaktan çıkartılmış ve bu fiillere karşılık "medeni ceza" uygulamasına geçilmiştir. 15 Ocak 2016 tarihli 7 numaralı Kanun Hükmünde Kararname'yle¹⁰⁰, özel belgede maddi sahteciliğın yaptırımı 200 Euro'dan 12.000 Euro'ya kadar medeni ceza (sanzione civile) olarak belirlenmiştir. Söz konusu kararname, 28 Nisan 2014 tarihli ve 67 sayılı yetki kanununa¹⁰¹ dayanmaktadır.

Bu değışiklikle, ceza kanununda suç olarak düzenlenen; hakaret, özel belgede sahtecilik, açığa imzanın kötüye kullanılması ve diğeri bazı fiiller suç olmaktan çıkartılmış ve yalnızca haksız fiil olarak düzenlenmiştir. Söz konusu reformun içerisinde en çarpıcı değışikliklerin sahtecilik suçuna ilişkin olarak yapılanlar¹⁰² olduğı ifade edilmektedir. Böylelikle bu fiiller ceza yargısından medeni yargıya taşınmış ve mağdurun zararının giderimi, cezalandırma amacının önüne geçmiştir. Bu nedenle yapılanın tarihi bir reform olarak nitelendirilmesine şaşırmmamak

⁹⁸ **ERMAN:** s. 292, 302 ve 530; **ERMAN-ÖZEK:** s. 293, 294 ve 524; **DE MARSICO:** s. 591; **GÜNGÖR:** s. 77.

⁹⁹ Bu yazalar hakkında bkz. **FIANDACA-MUSCO:** s. 598.

¹⁰⁰ <http://www.penalecontemporaneo.it/upload/1453687565depenalizzazione.pdf>. 7 no.lu KHK'nın 2. maddesiyle İtalyan Ceza Kanunu'nun özel belgede maddi sahteciliğı düzenleyen 485. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Aynı KHK'nın 4/4. maddesiyle fiilin karşılığı, yukarıda bahsedilen şekilde medeni ceza olarak belirlenmiştir.

¹⁰¹ <http://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2014/05/02/14G00070/sg> (SGT: 04.08.2017).

¹⁰² **GULLO, Antonio:** "La depenalizzazione in astratto tra vecchi e nuovi paradigmi un'analisi dei decreti legislativi" 7 e 8 del 15.1.2016", http://www.lalegislationepenale.eu/wpcontent/uploads/2016/07/studi_Gullo_2016.pdf, s. 40. (SGT: 10.08.2017).

gerekir. Bu yöntem, Anglo Amerikan hukukunda gelişen cezalandırıcı tazminat (punitive damages) kurumunu andırmaktadır.¹⁰³

Kıta Avrupası hukukunda cezalandırma ve tazminat düşüncelerinin özel hukuk alanındaki birleşimi medeni ceza kavramı olmuştur. Öğretide “*medeni ceza*” kavramının, “*cezalandırıcı tazminat*”ı da içine alan bir üst kavram olduğu ifade edilmektedir. Tazminat miktarının gerçek zarardan fazla olması, tazminatın zarar görene ödenmesi ve zarar verenin kusuruna göre hesaplanması cezalandırıcı tazminatın temel özellikleridir.¹⁰⁴ Görüldüğü üzere İtalyan kanun koyucusu artık özel belgede maddi sahteciliği suç olarak nitelendirmemekte ve ortaya çıkan zararın tazminini ön plana çıkartmaktadır. Davaya bakma ve medeni cezaya hükmetme yetkisi zararın gerçekleştiği yerdeki hukuk hakimine aittir (7 no.lu KHK m. 8/1).

İtalya’daki bu gelişmeler “*tarihsel olarak önce özel hukuktan tamamen çıkan ve devletin münhasır bir yetkisi olarak görülen cezalandırma yetkisinin*”¹⁰⁵, devlet kontrolünde özel hukuk alanına geri döndüğünü göstermektedir. Türk hukukunda depenalizasyon denildiğinde anlaşılan daha çok geçmişte suç olan fiillerin kabahate çevrilmesi ve idari para cezasıyla karşılanmasıdır. Medeni ceza ise ülkemizde az bilinen ve az örneği bulunan bir diğer depenalizasyon aracıdır. İtalya’da başlayan bu akım, medeni cezanın ceza hukukunun tamamlayıcılığına ve son çare olmasına yönelik yeni bir ceza siyasetine yardımcı olup olmayacağı tartışmasını gündeme getirmektedir.¹⁰⁶ Yargıyı etkinleştirmenin ve hızlandırmanın çaresini son dönemde uzlaştırma kurumunun kapsamını genişletmekte bulan Türk kanun koyucusunun, benzer bir yola girip girmeyeceğini zaman gösterecektir.

Buna karşın Fransız Ceza Kanunu’nda özel belgede yapılan içerik sahteciliği cezalandırılmaktadır. Bu Kanun’un 441-7. maddesi bazı özel belgelerde maddi sahteciliği ve içerik sahteciliğini birlikte düzenlemektedir. Buna göre:

“Kanunun bu başlığında öngörülen hallerin dışında aşağıdaki fiilleri gerçekleştirenler bir yıl hapis ve 15.000 Euro para cezasıyla cezalandırılır:

1. Maddi olarak gerçekleşmemiş olayları kayıt altına alan tutanak veya belge düzenlemek.

2. Orijinal olarak sahih bir belge veya tutanakta sahtecilik yapmak.

3. Sahte veya gerçeğe aykırı bir belge veya tutanağı kullanmak.

¹⁰³ Bu fiiller için bkz. GATTA, Gian Luigi: “Depenalizzazione e nuovi illeciti sottoposti a sanzioni pecuniarie civili: una riforma storica”, paragraf 1 ve 3, <http://www.penalecontemporaneo.it/d/4427-depenalizzazione-e-nuovi-illeciti-sottoposti-a-sanzioni-pecuniarie-civili-una-riforma-storica> (SGT: 04.08.2017).

¹⁰⁴ ÖZDEN MERHACI, Selin: Karşılaştırmalı Hukukta Cezalandırıcı Tazminat (Punitive Damages), Ankara 2013, s. 170 ve 171. Medeni ceza, cezalandırıcı tazminat ve Kıta Avrupası hukukundaki ilgili kavramlar için söz konusu eserin 3. bölümüne bakılmalıdır.

¹⁰⁵ ÖZDEN MERHACI: s. 162.

¹⁰⁶ GATTA: paragraf 1.

Eğer suç kamu hazinesine veya üçüncü bir kişinin malvarlığına zarar verirse fiil üç yıl hapis ve 45.000 Euro para cezasıyla cezalandırılır.”

Görüldüğü üzere düzenlemede yer alan “*maddi olarak gerçekleşmemiş olayı kaydetmek*” veya “*gerçeğe aykırı belgeyi kullanma*” hipotezleri, içerik sahteciliği ve içerik olarak sahte belgenin kullanılmasına ilişkindir. Ancak Fransız yargı organı bu hallerde belgenin düzenleyeni gözüken kişi tarafından imzalanmış olmasını, yani sahililiğini şart koşturmaktadır.¹⁰⁷ Ortaya bir zarar çıkması suçun basit şekli için şart değildir. Buna ek olarak yazılı beyan, beyanda bulunan dışında üçüncü kişilere yarar sağlayacak nitelikte olmalıdır. Bu niteliği taşımayan bir belge yalnızca düzenleyen kişi bakımından hüküm ifade eder. Dolayısıyla yalnızca kişinin kendisini ilgilendiren bir yalan, cezalandırılmamaktadır.¹⁰⁸

Bu bağlamda kişinin yalnızca kendisini ilgilendiren bir belgede yapılan içerik sahteciliğinin, Fransız ceza hukukunda suç sayılmadığı söylenebilir.

3. TCK’da Yer Alan Özel Düzenleme: Sağlık Mesleği Mensubunun Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi (TCK m. 210/2)

Özel belgelerde içerik sahteciliğinin suç olmaması kuralının TCK’daki istisnası, sağlık mesleği mensuplarının düzenlediği gerçeğe aykırı belgeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre:

“(2) Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur.”

Burada maddi unsur yalnızca gerçeğe aykırı belge düzenlemektir, dolayısıyla “*sağlık mesleği mensubunun yaptığı içerik sahteciliği*” söz konusudur.¹⁰⁹ Yargıtay da söz konusu suç sağlık mesleği mensubunun “*fikri sahteciliği*” olarak nitelendirmektedir.¹¹⁰ Burada belgeler ismen sayılmamış, özgü faili belirtilmek suretiyle ifade edilmiştir. Dolayısıyla burada bir özgü suç¹¹¹ söz konusudur.

¹⁰⁷ LEPAGE-MAISTRE DU CHAMBON-SALOMON: s. 106.

¹⁰⁸ PRADEL-DANTI JUAN: s. 696; LEPAGE-MAISTRE DU CHAMBON-SALOMON: s. 106; AMBROISE-CASTEROT: s. 336.

¹⁰⁹ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 851; GÜNGÖR: s. 94; ERBAŞ, Rahime: “*Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu (TCK md.. 210/2)*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 72, S: 1, y. 2013, s. 337.

¹¹⁰ “(…) kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensubu sanığın, düzenlediği belge özel belge olmakla birlikte düzenleyicisi olan sanık tarafından düzenlenmiş olması fakat içeriğinin gerçeğe aykırı olması nedeni ile eyleminin fikri sahtecilik olduğu ve TCK’nun 210/2. fıkrasında özel düzenleme içeren sağlık mesleği mensuplarının fikri sahteciliği olan gerçeğe aykırı belge düzenlemek suçunu oluşturduğu gözetilmeden özel belgede sahtecilik suçundan hüküm tesisi (...)”. Yargıtay 11. CD., E. 2013/9727, K. 2015/ 28726, T. 17.09.2015. (Kaynak: yargitay.gov.tr, SGT: 10.07.2017).

¹¹¹ GÖKCEN: s. 559; GÜNGÖR: s. 94; ÜNVER: başlık B.

Bu tür bir belgeyi düzenleyen kişi, kamu görevlisi bile olsa, özel hüküm olan TCK'nın 210/2. maddesi uyarınca cezalandırılması gerekir.¹¹² Bu belgelere örnek olarak¹¹³ sağlık raporları (iş göremezlik raporu, askerliğe elverişsizlik raporu) veya reçete verilebilir. Ayrıca kişiyi hiç muayene etmeden¹¹⁴ veya muayenede bulunan rahatsızlıkları yok saymak suretiyle sürücü olur raporu veya işe giriş raporu vermek de aynı şekilde değerlendirilmelidir. Kanun düzenleyen bakımından belgenin *“haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre ceza”* verileceğini hüküm altına almıştır.

Belgenin düzenlenmesi yeterli olup, kullanılması gerekli değildir.¹¹⁵ Sağlık mesleği mensubunun kendisine ilişkin olarak düzenleyeceği bu tür bir belge, zaten hüküm ifade etmez. Zira bir kimse, aynı anda hem hasta hem de hekim olamaz. Bu nedenle bu tür bir belge düzenlense bile, aldatıcı olmadığı ilk bakışta anlaşılabilir. Buna karşın böyle bir belgeyi bir başkası kullanırsa, sahte özel belgeyi kullanmaktan cezalandırılması gerekir. Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere her ne kadar 210. maddenin kenar başlığı resmi belge hükmünde belgeler olarak yazılmışsa da, bu başlık yalnızca ilk fıkrada sayılan belgeler bakımından yerindedir. 210/2. fıkrada ise yalnızca belge düzenleyen ilgilendiren bir içerik sahteciliği hipotezi düzenlenmiştir. Bu fıkra, sözü geçen belgeleri resmi belge haline getirmemektedir.¹¹⁶ Bu nedenle bu belgeyi kullanan kişi, ancak sahte özel belgeyi kullanmaktan sorumlu tutulabilir.

VII. Konunun Maddi Hasarlı Trafik Kazası Tespit Tutanağı Bakımından Değerlendirilmesi

A. Yargıtay'ın Yaklaşımı

Yargıtay'ın yerleşik içtihadı, gerçeğe aykırı olarak maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağı düzenlenmesinin ve bunun sigorta şirketine ibraz edilmesinin özel belgede sahtecilik suçuna vücut verdiği yönündedir.¹¹⁷ Buna ek bu fiille si-

¹¹² TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 851; GÜNGÖR: s. 95. Aksi görüş için bkz. GÖKCEN: s. 559; ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA: s. 719; ERBAŞ: s. 341; HAFIZOĞULLARI-ÖZEN: s. 209. Yazarlar hükmün yalnızca sağlık hizmeti veren özel kurumların belge düzenleme yetkisine sahip çalışanları bakımından uygulanabileceğini ifade etmektedirler.

¹¹³ Örnekler için bkz. TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 850; ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA: s. 718; KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 726.

¹¹⁴ Bkz. ERMAN-ÖZEK: s. 630. Yargıtay uygulamasının da bu yönde olduğu hususunda bkz. ERBAŞ: s. 338.

¹¹⁵ ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA: s. 718; GÖKCEN: s. 553 ve 554.

¹¹⁶ KOCA-ÜZÜLMEZ: s. 680. Söz konusu belgelerin resmi belge hükmünde olduğu yönündeki karşıt görüş için bkz. DOĞAN, Koray: “Ceza Hukukunda Belge Kavramı”, Ceza Hukuku Dergisi, Aralık 2010, s. 61; TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 851; ERBAŞ: s. 335 ve 337.

¹¹⁷ (...) Saniğin sahte çift taraflı kaza tutanağı düzenleyip bunu sigorta şirketine verip özel belgede sahtecilik suçunu işlediği tanık beyanları, sanık savunmaları, tutanaklar ve dosya kapsamından

gorta bedelini almak amacıyla dolandırıcılık suçunun icra hareketleri de başlamış olmakta ve suç teşebbüse elverişli hale gelmektedir.¹¹⁸

Ancak Yargıtay, sunulan belgenin aldatma yeteneği olup olmadığının araştırılmasını istemekte ve tutanağın aslının dosya içerisinde bulunmasını şart koşmaktadır. Tutanağın sigorta şirketine faks çekildiği bir olayda, belgenin aldatma yeteneğinin anlaşılması için aslının dosyada bulunması gerektiği ifade edilerek yerel mahkeme kararı bozulmuştur.¹¹⁹

Yargıtay'ın bu tespiti hem özel belgede sahtecilik hem de sigorta bedelini almak amacıyla dolandırıcılık fiili bakımından önem taşımaktadır. Zira belge aldatıcı değilse özel belgede sahtecilik suçu gerçekleşmeyeceği gibi, hile objektif olarak aldatıcı nitelik taşımadığından hareketin elverişsizliği nedeniyle işlenemez suç¹²⁰ söz konusudur.

Eğer söz konusu trafik kazasının tarafların tutanakta anlattığı şekilde gerçekleşmiş olma olasılığı varsa, bu durumda sanıkların “şüpheden sanık yararlanır” ilkesi uyarınca beraat etmesi gerekir. Yargıtay'ın yerel mahkemenin bu yöndeki hükmünü onadığı bir kararını, yapılan tespitlerin önemine binaen burada aktarmak istiyoruz:

“(...) Sigorta şirketi ekspertiz raporu ve soruşturma aşamasında alınan bilirkişi raporu içeriğinde söz konusu kazanın oluş şeklinin kaza tespit tutanağında anlatılan şekilde olamayacağı belirtilmiş olsa dahi, sigorta şirketi ekspertiz görevlisinin ve bilirkişilerin hemen kaza sonrası inceleme yapmamış, olayı evraklar üzerinden yorumlamış olmaları, sanıkların birbirlerini tanımadıklarına ve kazanın oluşunun kaza tespit tutanağında anlatılan şekilde olduğuna dair istikrarlı savunmaları, yine bu doğrultudaki tanık beyanları ile kovuşturma aşamasında mahkeme heyeti tarafından kazanın tatbikine ilişkin yapılan keşif esnasındaki gözlemlerine göre, kazanın sanıklar tarafından anlatıldığı şekilde yapılmasının mümkün olabileceğine, soruşturma aşamasında alınan bilirkişi raporunun evrak üzerinden verilmiş olması nedeni ile itibar edilemeyeceğine ilişkin tespit ve bu tespitleri doğrular içerikte keşif esnasında alınan bilirkişi raporu ile ayrıca söz konusu kazanın başka şekilde olduğuna dair dosya içerisinde herhangi bir delil bulunmaması karşısında sanıkların üzerine atılı suçları işlediklerine dair mahkûmiyetlerine yeter her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil elde

anlaşılmakla, mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir (...)” Yargıtay 15. CD., E. 2014/3509, K. 2016/6958, T. 21.9.2016. Aynı yönde bkz. Yargıtay 15. CD., E. 2014/6507, K. 2016/9243, T. 6.12.2016; Yargıtay 23. CD., E. 2015/6435, K. 2016/4154, T. 6.4.2016. (Kaynak: yargitay.gov.tr, SGT: 10.07.2017).

¹¹⁸ Sigorta bedelini almak amacıyla dolandırıcılık suçundan hüküm kurulan bir karar için bkz. Yargıtay 23. CD., E. 2015/8170, K. 2016/5984.

¹¹⁹ Yargıtay 15. CD., E. 2013/28139, K. 2016/3107, T. 06.04.2016. (Kaynak: yargitay.gov.tr, SGT: 10.07.2017).

¹²⁰ **TEZCAN-ERDEM-ÖNOK:** s. 739. Hilenin aldatmaya elverişli olması gerektiği yönünde ayrıca bkz. **ÖZBEK-DOĞAN-BACAĞSIZ-TEPE:** s. 702.

*edilmediği gerekçesi ile verilen beraat kararında bir isabetsizlik görülmemiştir. (...)*¹²¹

Bu bağlamda Yargıtay, tutanaktaki tespitlerle ekspertiz raporlarının uyuşması halinde, uyumsuzlukların denetime olanak verecek bir şekilde delillerle ilişkilendirilerek tartışılmasını ve gerekiyorsa bilirkişi raporu alınmasını istemekte, aksi halde verilen kararı gerekçesiz olduğu¹²² veya eksik inceleme¹²³ nedeniyle bozmaktadır.

B. Değerlendirme

Bu çalışmada esas olarak tartışılan husus, maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağında belgeyi düzenleyen kişiler gerçek olduğu halde, belgenin içeriğinin gerçeği yansıtmaması olasılığıdır. İçerik sahteciliğinde belge dış görünüş olarak sahte olmamasına karşın, içeriği gerçeği yansıtmamaktadır ve belgenin düzenleneni olarak gözüken kişi gerçekten onu düzenleyendir.¹²⁴ Bir belgenin sadece içerik olarak sahte olabilmesi için, daha sonra maddi olarak değişikliğe uğramaması yani değiştirilmemesi gerekir. Dolayısıyla bu tür bir belge sahihtir, ancak doğru değildir.

Konuyu maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağı bakımından ele alırsak ilk olasılık herhangi bir kaza olmaksızın **bir kişinin, başka bir kimsenin de imzasını atarak maddi hasarlı kaza tespit tutanağı düzenlemesi** veya aynı davranışın **iki kişi tarafından anlaşma suretiyle gerçekleştirilmesidir**. Her iki durumda-ortaya çıkan hukuki sonuçlar birbirinden tamamen farklıdır:

Tek kişinin söz konusu davranışı gerçekleştirmesi ve bir diğer kişiyi kazalı olarak göstermesi halinde, belge hem madden (sahte olarak düzenleme) hem de içerik olarak sahtedir. Bu nedenle özel belgede (maddi) sahtecilik suçunun oluştuğunun kabul edilmesi gerekir. Zira burada belgenin düzenleyenlerinden biri, aslında onu düzenleyen kişi değildir. Dolayısıyla taklit edilmiş bir belge söz konusudur. Buna karşın iki kişinin anlaşarak bu fiili gerçekleştirmeleri halinde, söz konusu belgede herhangi bir maddi sahtecilik yoktur ve belge yalnızca içerik olarak (fıkren) sahtedir.

Bir diğer olasılık daha önce oluşmuş bir hasarı bir şekilde tutanak altına almak için gerçekleştirilen eylemlerdir. Böyle bir eylem örnek olarak hasar sırasında aracın kaskosu olmadığından veya hasar, tutanak düzenlenmesine uygun olmayan bir halde oluştuğu (örneğin sürücünün alkollü veya sürücü belgesi sahibi

¹²¹ Yargıtay 23. CD., E. 2015/4239, K. 2015/7867, T. 09.12.2015. (Kaynak: yargitay.gov.tr, SGT: 10.07.2017).

¹²² Yargıtay 23. CD., E. 2015/18006, K. 2016/104, T. 12.01.2016. (Kaynak: yargitay.gov.tr, SGT: 10.07.2017).

¹²³ Yargıtay 23. CD., E. 2015/19388, K. 2016/462, T. 21.01.2016. (Kaynak: yargitay.gov.tr, SGT: 10.07.2017).

¹²⁴ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK: s. 850.

olmayan bir kişi olması) için ya da gereği gibi tutanak tutulmaması halinde ortaya çıkabilir. Bu olasılığı da olaya karışan araç sayısını dikkate alarak değerlendirmek gerekir:

Bu durumda **tek araç kaza yapmışsa** Yönetmeliğin 152/2. maddesi uyarınca tek taraflı maddi hasarlı kaza halinde tutanak düzenlememe yetkisi trafik zabıtasındadır. Dolayısıyla kişinin sadece kendi aracına zarar verecek biçimde bir kaza yapması halinde, tek başına tutacağı tutanak hukuken herhangi bir hüküm ifade etmemektedir.¹²⁵ Böyle bir belgenin sigorta şirketine sunulması halinde dahi suçun oluşmaması gerekir. Resmi belgede içerik sahteciliğinde dahi, yalan ne kamu güvenini ihlal edebilecek, ne de belgenin gerçekliği tarafından garanti altına alınan özel menfaati tehlikeye koyabilecek nitelikte ise fiilin cezalandırılması gerektiği kabul edilmektedir.¹²⁶ Bu tür bir tutanak aldatma yeteneğine sahip değildir ve geçersiz olduğu kolaylıkla (ilk bakışta) anlaşılabilir. Nitekim öğretide de ilgili mevzuata aykırı olarak düzenlenen belgelerin, aldatma yeteneğine sahip olmadığı kabul edilmektedir.¹²⁷ Dolayısıyla burada işlenemez bir suç vardır.

En az iki aracın anlaşarak çarpıştırılması halinde ise, çarpışma gerçek olmasına karşın, ortada bir kaza olduğunu söylemek mümkün değildir ve böyle bir tutanak da içerik olarak (fikren) sahtedir. Zira gerçeği yansıtmamaktadır. Ancak bu tür bir tutanak da, belgede sahtecilik anlamında suç teşkil etmemektedir.

Ortada gerçek bir kaza olması halinde de tutanağın gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi söz konusu olabilir. Olayın olduğundan farklı biçimde yansıtılması, olayın bazı unsurlarının bilerek eksik yazılması¹²⁸ veya daha önce olmuş bir hasarın bu kazanın sonucuymuş gibi tutanağa yazılması halinde belge kısmen ve yine içerik olarak (fikren) sahtedir. Bu noktada her sürücüyü kendi beyanı bağlar. Sigorta bedelinin alınması aşamasında bu tür bir tutanağın sigorta şirketine sunulması durumunda, beyanı gerçeği yansıtmayan ancak özel belgede sahtecilikten dolayı cezalandırılması mümkün olmayan sürücünün, dolandırıcılık suçundan cezalandırılması söz konusu olabilir.

Sonuç olarak Yargıtay'ın, yukarıdaki ayrımların hiçbirini gözetmeksizin, anlaşarak gerçeğe aykırı maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağını düzenleyen tarafların eyleminin, özel belgede sahtecilik suçuna vücut verdiği yönünde oluşturduğu içtihat hatalıdır. Yargıtay da ilke olarak özel belgelerde fikri sahtecilik

¹²⁵ Batıl bir belgede, butlan sebebi belgeden açıkça anlaşılıyorsa, bu şey hukuken belge sayılamayacağı için ceza verilemeyeceği yönünde bkz. **ERMAN-ÖZEK**: s. 349.

¹²⁶ **TOROSLU**: s. 241.

¹²⁷ **ARTUK-GÖKCEN-YENİDÜNYA**: s. 602; **GÖKCEN**: s. 145.

¹²⁸ İçerik sahteciliğinin "kasıtlı ihmal yoluyla" yani, yazılması gerekli olan şeylerin kasten yazılmaması suretiyle gerçekleşip gerçekleşemeyeceği konusunda 1970'lerde tereddüde düşen Fransız Yüksek Mahkemesi, daha sonra yerleşik içtihadını bu hareketin suç teşkil ettiği yönünde oluşturmuştur. 1994 yılında yürürlüğe giren yeni Fransız Ceza Kanunu'nda kanuni tipin "gerçeğin aldatıcı biçimde değiştirilmesi" şeklinde formüle edilmesi, bu yorumu daha da kuvvetli hale getirmiştir. **PRADEL-DANTI JUAN**: s. 690; **LEPAGE-MAISTRE DU CHAMBON-SALOMON**: s. 96 ve 97.

yapılamayacağını¹²⁹ kabul etmektedir. Buna karşın, bir özel belge olduğu son derece açık olan maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağının anlaşmak suretiyle sahte olarak düzenlenmesi halinde, failleri özel belgede sahtecilikten dolayı cezalandırmak çelişkili bir yaklaşımdır.

Bu noktada Fransız Yüksek Mahkemesi'nin trafik kazası uzlaşma tutanağını (constat amiable d'accident)¹³⁰ hukuki değeri olan ve dolayısıyla sahtecilik suçunun maddi konusunu oluşturabilecek belgeler arasında kabul etmesi¹³¹ yanıltıcı olmamalıdır. Türkiye'nin aksine Fransız ceza hukukunda özel belgede içerik sahteciliği suç olarak düzenlendiğinden, söz konusu içtihat tutarlıdır.

İster kâğıt tutanak, ister elektronik tutanak kullanılsın, her iki durumda da sigorta bedelini alma amacıyla dolandırıcılık suçunun gerçekleşmesi mümkündür. Nitekim İtalyan Yüksek Mahkemesi de pek çok kararında özel belgede sahtecilik suç teşkil etmemesine karşın, bu sahteciliğin “hile” veya başka bir suç teşkil edebileceğini ifade etmiştir.¹³² Söz konusu fiilin dolandırıcılık suçu anlamında bir “hileli davranış” teşkil ettiği açıktır. Kişi sigorta bedelini alma amacıyla şirketten talepte bulunduğu, hileli davranışlarla başkası zararına kendisine yarar sağlama fiilinin icra hareketleri başlamış olacaktır. Ancak akıllı telefonda gerçek olmayan bir tutanağın sisteme gönderilmesi icra hareketinin başlaması için yeterli değildir. Kişi yanlışlıkla da söz konusu tutanağı göndermiş olabilir. Bu nedenle dolandırıcılık kastının anlaşılabilmesi için, mutlaka maddi bir taleple sigorta şirketine başvuru yapılması gerekir. Nitekim Yargıtay da failin sigorta şirketine başvurana dek gerçekleştirdiği hareketleri, hazırlık hareketi olarak nitelendirmektedir.¹³³ Dolandırıcılık bir zarar suçu olduğundan, failin kendisine veya başkasına bir yarar sağlamasıyla tamamlanmaktadır.¹³⁴ Suçun teşebbüs aşamasında mı kalacağı yoksa tamamlanmış suçtan mı ceza verileceği, sigorta şirketinin durumu hangi aşamada fark ettiğine yani kişinin yarar sağlamanın mümkün olup olmadığına bağlı olarak¹³⁵ değişecektir.

¹²⁹ “(...) sanıkların 20.08.2007 sözleşme örneğinde bulunan imzaların kendilerine ait olduklarını kabul ettiklerine yönelik savunmaları, özel belgede sahtecilik suçlarında fikri sahteciliğin de oluşmıyacağı (...)”. Yargıtay 11. CD., E. 2014/17047, K. 2016/197, T. 14.1.2015. Aynı yönde bir diğer karar için bkz. Yargıtay 11. CD., E. 2015/1535, K. 2016/2085, T. 09.03.2016. (Kaynak: yargitay.gov.tr, SGT: 10.07.2017). Benzer bir İtalyan Yüksek Mahkemesi kararı için bkz. **GIOVAGNOLI**: s. 90.

¹³⁰ Söz konusu tutanak Türkiye’de kullanılan matbu tutanağa oldukça benzer niteliktedir. Bkz. http://www.wikiwand.com/fr/Constat_amiable (SGT: 14.08.2017).

¹³¹ **LARGUIER-CONTE-LARGUIER**: s. 355.

¹³² **ANTOLISEI**: s. 509.

¹³³ **TEZCAN-ERDEM-ÖNOK**: s. 763.

¹³⁴ **ÖZBEK-DOĞAN-BACAĞIZ-TEPE**: s. 704 ve 717; **KOCA-ÜZÜLMEZ**: s. 656; **TEZCAN-ERDEM-ÖNOK**: s. 749 ve 765; **TOROSLU**: s. 187 ve 189; **HAFİZOĞULLI, Zeki - ÖZEN, Muharrem**: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 5. Bası, Ankara 2016, s. 419.

¹³⁵ **KOCA-ÜZÜLMEZ**: s. 667; **TEZCAN-ERDEM-ÖNOK**: s. 765.

C. Yargıtay'ın İçtihat Değiştirmesi İçin Bulunulabilecek Girişimler

Görüldüğü üzere maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağı üzerinde içerik sahteciliği yapılabileceğine yönelik içtihat yerinde değildir ve değişmesi gerekmektedir. Bu amaçla şu yollara başvurulabileceğini düşünüyoruz:

Yargıtay'da olan dosyalar bakımından denenebilecek, süreye bağlı olmayan ve hızlı sonuç verebilecek bir yol, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın itirazı mekanizmasının işletilmesi için, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurulmasıdır. Bu yola başvurulmasında sanık lehine başvurularda süre olmadığı için, daha önce haklarında mahkûmiyet kararı verilen tüm hükümlüler bu yola gidebilir. Bu bağlamda bir süredir görev yapan Bölge Adliye Mahkemeleri'nde içtihadın doğru oluşması için çabalamak da çözümün bir diğer anahtarı olabilir. Zira özel belgede sahtecilik suçu, cezasının beş yılın altında olması nedeniyle istinaf kanun yolunda yargılaması sona erecek suçlar arasındadır.

Sayılan seçenekler dışında denenebilecek bir diğer yol ise Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvurudur. Anayasa'nın 148/4. maddesi uyarınca *“bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz”*. Bu tür başvuruları Mahkeme kanun yolu şikâyeti¹³⁶ olarak adlandırmakta ve reddetmektedir. Ancak bu kuralın istisnalarından biri Anayasa'ya ve kanuna bariz şekilde aykırı yorumdur. Dolayısıyla biz, bu tür bir başvurunun sonuç verebileceğine ve içtihat değişikliğinin tetiklenebileceğine inanıyoruz. Kaldı ki özel belgede sahtecilik suçuna ilişkin içtihat, özel belgede içerik sahteciliği yapılamayacağı yönündeyken, özel belge olduğu tartışmasız olan maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağında içerik sahteciliği yapılabileceğini kabul etmek, ciddi bir hukuki çelişkidir ve hukuk güvenliği ilkesini de ihlal etmektedir.

VIII. Maddi Hasarlı Trafik Kaza Tutanağının Gerçeğe Aykırı Olarak Düzenlenmesi Mevzuatta Ayır Bir Suç Olarak Düzenlenmeli midir?

Yukarıda özel belgede içerik sahteciliğinin cezalandırılmaması gerektiği yönündeki görüşümüzü ayrıntılı bir biçimde ifade etmiştik. Özel belgede içerik sahteciliği ancak belgenin kamu bakımından büyük önem arz ettiği durumlarda cezalandırılmaktadır. Bu tür bir duruma İtalyan Ceza Kanunu'nun *“kamu ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik meslekleri ifa eden kişilerin düzenlediği belgelerde içerik sahteciliği”* başlıklı 481. maddesi örnek verilebilir. Hüküm şu şekildedir:

“Hukuk ve sağlık meslekleri ile diğer kamu ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik meslekleri ifa eden kişilerin, gerçeği ispatlamaya yönelik olarak düzenledikleri belgeleri sahte olarak düzenlemeleri halinde bir yıla kadar hapis ve 51 Euro'dan 516 Euro'ya kadar hapis cezasıyla cezalandırılacaklarını hüküm altına almıştır.”

¹³⁶ Kanun yolu şikâyeti kavramı ve Anayasa Mahkemesi'nin konuya ilişkin kararları için bkz. **SAĞLAM, Musa - GÖKSU, Hasan Tuna**: Kabul Edilebilirlik Kriterleri Rehberi, Ankara 2014, s. 146-186.

Burada özel belgede içerik sahteciliğinin¹³⁷ cezalandırılmasının esas nedeni, söz konusu meslekleri ifa edenlerin kamu nezdinde sahip oldukları güven ve bu güvenin kötüye kullanılmasının cezai korumayı hak etmesidir. Hüküm TCK'nın 210/2. maddesi gibi hem sağlık personelinin, hem de içinde hukukçuların da bulunduğu tüm kamu ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik meslek mensuplarını kapsamına almaktadır. Bu kişilerin düzenlediği belgeler, sıradan özel belgelere göre, kamunun gözünde daha güvenilir konumdadır.¹³⁸ Bu kişilerin meslekleri nedeniyle söz konusu belgelerin ispat değeri, sıradan özel belgelerden fazladır.¹³⁹ Öğretide söz konusu kişilerin de kamu görevlilerine özgü olan gerçeği belgeleme yükümlülüğü altında oldukları ifade edilmektedir.¹⁴⁰ İtalyan kanun koyucusunun 2016 yılında özel belgede sahteciliği suç olmaktan çıkartırken, söz konusu fiilleri suç olarak muhafaza etmesinin bir nedeni de bu olmalıdır.

Maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağı gibi sıradan bir özel belgede, yukarıda bahsedilen türde bir güvenden bahsetmek mümkün değildir ve kanımızca bu tür bir düzenlemeye ihtiyaç yoktur. Ancak her şeye rağmen kanun koyucu tarafından, Yargıtay uygulamasının olması gerekene hizmet ettiği kabul ediliyor ve maddi hasarlı trafik kaza tutanağında içerik sahteciliği mutlaka cezalandırılmak isteniyorsa, bunun için mevzuatta özel bir düzenleme yapılması gerekir. Eğer böyle bir ihtiyaç varsa, kanımızca bu düzenleme Karayolları Trafik Kanunu'nda yapılmalı, belgenin düzenlenmesinin yanında kullanılması da şart koşulmalıdır. Belirlenecek ceza ise sağlık mesleği mensubunun gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçundan (TCK m. 210/2) daha ağır olmamalıdır. Söz konusu kaza tutanağının sahte olarak düzenlenmesi, kanımızca sağlık mesleği mensubunun gerçeğe aykırı belge düzenlemesinden daha ağır bir ihlal değildir. Hatta sağlık mesleği mensubunun düzenlediği tutanak, kaza tutanağından daha çok kamu güvenliğini haizdir. Örneğin sağlık mesleği mensubunun düzenlediği reçete, yetkisi dâhilindeyse kendiliğinden her seferinde hiçbir denetime tabi tutulmazken ve ilaçların parası sosyal güvenlik sistemi uyarınca ödenirken, anlaşmalı tüm kaza tutanakları kusur incelemesinden geçmekte ve sahtelikler bu aşamada fark edilebilmektedir.

Ancak böyle bir düzenleme yapıldığı takdirde, düzenlemenin akıllı telefonlar vasıtasıyla düzenlenen elektronik tutanaklarla, kâğıt tutanakların aynı şekilde değerlendirilmesini sağlayacak şekilde formüle edilmesi gerekir. Öte yandan söz konusu elektronik tutanak bakımından, düzenleyeni tespit etmek için alınan tedbirler yerindeyse de, bunların hiçbirisi; söz konusu işlemleri, tutanağı düzenleyen olarak gözüken kişiden bir başkasının yaptığı iddiasını bertaraf etmeye yeterli

¹³⁷ Söz konusu belgelerin özel belge olarak kabul edildiği yönünde bkz. **DE MARSICO**: s. 588.

¹³⁸ **FIANDACA-MUSCO**: s. 595.

¹³⁹ **CRISTIANI**: s. 16.

¹⁴⁰ **EBNER-ROMANO DI FALCA**: s. 1040.

gözükmemektedir. Herhangi bir akıllı telefon ve bir GSM hattının yanında gerekli belgeleri (ehliyet, ruhsat, poliçe) elde eden herkes, bu işlemi gerçekleştirebilir. Ekranı atılan imzanın ise, gerçekten attığı iddia edilen kişiye sahip olup olmadığını belirlemek oldukça güçtür. Zira kişiler kural olarak kalemle imza attıkları için, belki de ilk defa parmakla çizilen imza gerçek bile olsa, aslından oldukça farklı olabilir. Böyle bir imza grafolojik incelemeye de müsait değildir. Bu nedenle elektronik tutanak uygulamasının yaygınlaşacak olması karşısında, kâğıt tutanaklarda da içerik sahtecilikte yapılmasının suç olmadığını kabul etmek ve bu tür özel bir düzenleme yapmamak daha doğru bir çözümdür.

Sonuç

Yukarıda ayrıntılı olarak tartışıldığı üzere maddi hasarlı trafik kazası tespit tutanağının, düzenleyeni gözüken kişiler tarafından düzenlendiği hallerde, özel belgede içerik sahteciliği söz konusu olduğundan, bu fiil suç değildir. Zira mevzuatta açıkça düzenlenen haller dışında, özel belgelerde içerik sahteciliği ve/veya bu belgeleri kullanmak suç teşkil etmemektedir. Bu nedenle Yargıtay'ın konuya ilişkin yerleşik içtihadı hatalıdır. Buna karşın tutanakta bir başka kişinin imzasının taklidi söz konusu olduğu hallerde, özel belgede maddi sahtecilik suçu ortaya çıkar.

Akıllı telefonlar aracılığıyla düzenlenen kaza tutanakları ise belge niteliğinde olmadığından, bu tür bir tutanağın gerçeğe aykırı düzenlenmesi halinde, suçun maddi konusu olmadığı için işlenemez suç vardır. Bu hallerde TCK'nın 244. maddesinde yer alan *sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçu* da oluşmaz. Zira burada bilişim sistemine bir müdahale yoktur, sistemin izin verdiği yollardan sisteme içeriği doğru olmayan veri gönderilmesi söz konusudur. Bu durumda Yargıtay'ın mevcut içtihadı devam ettiği sürece sorun daha da karmaşık bir hal alacak ve **“sahte tutanağı akıllı telefonlarıyla düzenleyenler özel belgede sahtecilik suçundan cezalandırılmazken, kâğıt tutanak düzenleyenlerin cezalandırılması”** gibi çelişkili bir durum ortaya çıkacaktır. Hukuki koruma açısından tutarsız olan bu sonuç, Yargıtay'ın yanlış yorumundan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle kanımızca Yargıtay bir an önce içtihadından dönmeli ve bu fiilin özel bir kanunda suç olarak düzenlenmesi yoluna da gidilmemelidir.

Kaynakça

- ANTOLISEI, Francesco:** Manuale di diritto penale, Parte Speciale II, 4. edizione, Milano 1960.
- AMBROISE-CASTEROT, Coralie:** Droit pénal spécial et des affaires, Lonrai 2008.
- ARAS, Bahattin:** “Maddi Hasarlı Trafik Kazası Tespit Tutanağı” Terazi Hukuk Dergisi, Temmuz 2008, S. 23, s. 125-134.
- ARSLAN, Çetin -BAŞTÜRK, İhsan:** “Belgede Sahtecilik Suçunun Konusu Olarak Elektronik Ortamdaki Veriler”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Aralık 2013, S. 2, başlık III, C, 3. <https://jurix.com.tr/article/5752>, (SGT: 10.08.2017)
- ARTUK, Mehmet Emin - GÖKCEN, Ahmet - YENİDÜNYA, Caner:** Ceza Hukuku Özel Hükümler, 15. Baskı, Ankara 2015.
- BAYRAKTAR, Köksal:** “Türk Ceza Kanunu'nda Kamu Düzeni, Kamunun İtimadı ve Kamunun Selameti Aleyhine İşlenen Cürümler”, TCK'nın 50 Yılı ve Geleceği Konferans Kitabı içinde, s. 593-621.
- CARNELUTTI, Francesco:** Teoria del falso, Padova 1935.
- CRISTIANI, Antonio:** “Falsita in atti”, Novissimo Digesto Italiano, V. 7, Torino 1961, s. 3-18.
- DE MARSICO, Alfredo:** “Falsita in atti”, Enciclopedia del diritto içinde, V. 16, Milano 1967, s. 560-600.
- DE VABRES, Donnedieu:** “Sur la notion de faux intellectuel en droit pénal français”, Revue Science Criminelle, 1941.
- DOĞAN, Koray:** “Ceza Hukukunda Belge Kavramı”, Ceza Hukuku Dergisi, Aralık 2010, s. 51-62.
- DREYER, Emmanuel:** Droit pénal spécial, Paris 2008.
- DÜLGER, Murat Volkan:** Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku, 5. Bası, Ankara 2014.
- EBNER, Giacomo - ROMANO DI FALCA, Enrico:** “Fede pubblica”, Nuovo Digesto Italiano, C. 16, Torino 1938, s. 1022-1047.
- ERBAŞ, Rahime:** “Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu (TCK md. 210/2)”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 72, S: 1, y. 2013, s. 331-351.
- EREM, Faruk - TOROSLU, Nevzat:** Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2000.
- ERMAN, Sahir - ÖZEK, Çetin:** Ceza Hukuku özel Bölüm Kamu Güvenine Karşı Suçlar, İstanbul 1996.
- ERMAN, Sahir:** Sahtekârlık Suçları, İstanbul 1987.
- FIANDACA, Giovanni - MUSCO, Enzo:** Diritto penale parte speciale, C. I, 4. edizione, Bologna 2007.
- GAROFOLI, Roberto:** Manuale di diritto penale, Parte Speciale 1, 2. edizione, Milano 2006.

- GATTA, Gian Luigi:** “*Depenalizzazione e nuovi illeciti sottoposti a sanzioni pecuniarie civili: una riforma storica*”, <http://www.penalecontemporaneo.it/d/4427-depenalizzazione-e-nuovi-illeciti-sottoposti-a-sanzioni-pecuniarie-civili-una-riforma-storica>. (SGT: 04.08.2017)
- GIOVAGNOLI, Roberto:** Studi di diritto penale parte speciale, Milano 2008.
- GÖKCAN, Hasan Tahsin:** “*Özel Belgede Sahtecilik Suçu*”, Ankara Barosu Dergisi, Y. 2010, S. 1, s. 209-236.
- GÖKCEN, Ahmet:** Belgede Sahtecilik Suçları, 4. Bası, Ankara 2016.
- GULLO, Antonio:** “*La depenalizzazione in astratto tra vecchi e nuovi paradigmi un’analisi dei decreti legislativi*” 7 e 8 del 15.1.2016”, http://www.la legislazione penale.eu/wpcontent/uploads/2016/07/studi_Gullo_2016.pdf, s. 40. (SGT: 10.08.2017)
- GÜNGÖR, Devrim** Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu, Ankara 2010.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki - ÖZEN, Muharrem:** Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar, 2. Bası, Ankara 2016.
- HAFIZOĞULLIR, Zeki - ÖZEN, Muharrem:** Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 5. Bası, Ankara 2016.
- İÇEL, Kayıhan:** Suçların İçtimai, İstanbul 1972.
- KOCA, Mahmut - ÜZÜLMEZ, İlhan:** Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 3. Bası, Ankara 2016.
- LARGUIER, Jean - CONTE Philippe, LARGUIER, Anne-Marie:** Droit pénal spécial, 13. édition, Paris 2005.
- LEPAGE, Agathe - MAISTRE DU CHAMBON, Patrick - SALOMON, Renaud:** Droit pénal des affaires, Paris 2008.
- OKUYUCU ERGÜN, Güneş:** Ceza Muhakemesi İşlemleri, Ankara 2015.
- ÖNCEL, Süheyla:** İtalyanca Türkçe Sözlük, Ankara 2017.
- ÖZBEK, Veli Özer - DOĞAN, Koray - BACAKSIZ, Pınar - TEPE, İlker:** Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, Ankara 2016.
- ÖZDEN MERHACI, Selin:** Karşılaştırmalı Hukukta Cezalandırıcı Tazminat (Punitive Damages), Ankara 2013.
- ÖZGENÇ, İzzet:** Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5. Bası, Ankara 2010.
- PRADEL, Jean - DANTI JUAN, Michel:** Manuel de droit pénal spécial, 5. édition, Paris 2010.
- SAĞLAM, Musa - GÖKSU, Hasan Tuna:** Kabul Edilebilirlik Kriterleri Rehberi, Ankara 2014.
- SARAÇ, Tahsin:** Büyük Fransızca Türkçe Sözlük, 4. Bası, Ankara 1992.
- SOYASLAN, Doğan:** Ceza Hukuku Özel Hükümler, 10. Bası, Ankara 2014.
- TEZCAN, Durmuş - ERDEM, Mustafa Ruhan - ÖNOK, Murat:** Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 13. Baskı, Ankara 2016.
- TONINI, Paolo - CONTI, Carlotta:** Il diritto delle prove penali, Milano 2012.

TOROSLU, Nevzat - FEYZİÖĞLU, Metin: Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2015.

TOROSLU, Nevzat: Ceza Hukuku Özel Kısım, Ankara 2015.

ÜNVER, Yener: “TCK’deki Evrakta Sahtecilik Suçları”, Hukuk Köprüsü, Cilt: 3, Sayı: 4, Haziran 2013, başlık B. <https://jurix.com.tr/article/4771> (SGT: 10.08.2017)

Yararlanılan internet siteleri

www.gazzettaufficiale.it

www.jurix.com.tr

www.lalegislazionepenale.eu

www.penalecontemporaneo.it

www.sbm.org.tr

www.tdk.gov.tr

www.wikiwand.com

www.yargitay.gov.tr

MADDİ HASARLI TRAFİK KAZASI TESPİT TUTANAĞI			
DİKKAT!			
a) Kaza tespit tutanağını gerçeğe uygun şekilde düzenleyiniz. Gerçeğe aykırı tutanak düzenlemek özel evrakta sahtekarlık niteliğinde olup, cezaı yaptırımı söz konusu olduğu gibi, bu kişiler riski yüksek sigortalı olarak değerlendirilecek ve poliçe yenilemelerinde yüksek prim uygulanacaktır. b) Tutanak tanzimi için kaza yerinde beklenmesi gerekli değildir. Mümkünse fotoğrafı çekildikten sonra araçların trafiği aksatmayacak şekilde uygun bir yere çekilerek, tutanağın düzenlenmesi imkân dahilindedir.			
1- Kaza Tarihi	Saat	2-Kaza Yeri	İl: İlçe: Semt:
		Mahalle: Cadde: Sokak:	
3-Görgü Tanıkları			
Adı Soyadı	Adresi		Tel No:
7- Uygun Kutulara (x) İşareti Koyunuz			
ARAÇ A	A	B	ARAÇ B
4- Sürücü Bilgileri	Kimizi ışıık ihlaliinde bulunmak Taşıtlı giremez işareti bulunan karayoluna girmek Karşı yönden gelen trafiğın kullandığı yola girmek Geçme yasağı (sollama yasağı) olan yerde geçiş yapmak Kavşakta geçiş önceliğine uymamak Yetkili memurun dur işaretinde geçmek Aynı istikamette ve aynı şeritte giderken önündeki araca arkadan çarpmak		4- Sürücü Bilgileri
Adı Soyadı:			Adı Soyadı:
T.C. Kimlik No:			T.C. Kimlik No:
Sürücü Belge No. Ve Sınıfı:			Sürücü Belge No. Ve Sınıfı:
Alındığı Yer (il/ilçe):			Alındığı Yer (il/ilçe):
Adres:			Adres:
Tel No:			Tel No:
5- Araç Bilgileri	Sağa dönüş kurallarına uymamak Sola dönüş kurallarına uymamak Geri manevra kurallarına uymamak Geçme (sollama) kurallarına uymamak Geçiş önceliğine uymamak Parketme kurallarına uymamak Duraklama Kurallarına uymamak		5- Araç Bilgileri
Şasi No:			Şasi No:
Marka ve Modeli:			Marka ve Modeli:
Plaka:			Plaka:
Kullanım Şekli:			Kullanım Şekli:
6-Trafik Sigortası Poliçe Bilgileri	Kurallara uygun olarak park edilmiş araca çarpmak		6-Trafik Sigortası Poliçe Bilgileri
Sigortalının Adı Soyadı:			Sigortalının Adı Soyadı:
T.C. Kimlik / Vergi No:	km/s	Hız Durumu	km/s
Sigorta Şirketinin Unvanı:	m	Tespit edildi ise fren izi uzunluğu	m
Acente No:	8-Araç Yeşil Kart (Green Card) Belgesine Sahipse Doldurulacak Bölüm		Acente No:
Poliçe No.:	ARAÇ A	ARAÇ B	Poliçe No.:
TRAMER Belge No:	Yeşil Kart No :	Yeşil Kart No :	TRAMER Belge No:
Poliçenin Başlangıç-Bitiş Tarihi:	Ölke :	Ölke :	Poliçenin Başlangıç-Bitiş Tarihi:
	Pasaport No :	Pasaport No :	
9- Aracın ilk darbe aldığı yeri bir ok (→) ile gösteriniz. 		9- Aracın ilk darbe aldığı yeri bir ok (→) ile gösteriniz. 	
10- Çarpışma yerinin ve anının taslağını çiziniz.			
11- Sürücü görüşleri		11- Sürücü görüşleri	
12- Araç A Sürücüsünün İmzası		12- Araç B Sürücüsünün İmzası	